

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
Katedra biblických věd

Petr Jurkulák

Příběhy Ježíšových uzdravení hluchých a slepých
v synoptických evangeliích

Diplomová práce

Vedoucí práce: doc. PhDr. Mireia Ryšková, Dr. theol.

Praha 2023

Čestné prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Horní Libchavě dne 13. 9. 2022

Petr Jurkulák

Bibliografická citace

Ježíš uzdravuje hluché a slepé v synoptických evangeliích. Téma uzdravování v synoptických evangeliích [rukopis]: diplomová práce / Petr Jurkulák; vedoucí práce: Mireia Ryšková. – Praha, 2023. – 64 s., 132 926 znaků

Anotace

Diplomová práce pojednává o tématu uzdravování v synoptických evangeliích. Nemoc a s ní spojené utrpení je jev, s kterým se v průběhu svého života setkává každý člověk. Na nemoc a utrpení můžeme nahlížet z mnoha různých úhlů pohledů, zkoumáním tohoto fenoménu se zabývá mnoho vědeckých disciplín. V této práci je pozornost soustředěna na význam, smysl a vnímání nemoci z lidského a teologického hlediska. Východiskem práce jsou úryvky ze synoptických evangelií, které pojednávají o nemoci a zázračném uzdravení chorob smyslů člověka. Perikopy jsou rozděleny podle druhů smyslových postižení. Biblické události nám přinášejí inspiraci, jak vnímat rozličné životní situace v souladu s Božím záměrem. Jsou to modelové situace, ze kterých čerpáme poučení a inspiraci ve svém životním příběhu. V úvodu práce jsou představeny pojmy hřích, utrpení a nemoc z pohledu Starého zákona a Nového zákona. Další pojednání pak přináší pohled na uzdravení nemocných jako potvrzení Ježíšova Božství a pravosti Ježíšova učení. Je zde zmíněno i uzdravování Ježíšovými učedníky. Hlavním středobodem práce jsou exegeze perikop zakončených shrnutím hlavních myšlenek daného tématu. Práce je zakončena pohledem na význam nemoci a uzdravení pro náš duchovní život.

Klíčová slova

Ježíš, hřích, nemoc, postižení, utrpení, smrt, zázrak, odvaha, život, víra, naděje, láska, odpuštění hříchů, uzdravení nemocných

Abstract

The diploma thesis deals with the topic of healing in the synoptic gospels. Illness and the suffering associated with it is a phenomenon that everyone encounters throughout their lives. We can look at illness and suffering from many different angles, and many scientific disciplines are studying this phenomenon. In my work, attention is focused on the meaning, meaning and perception of the disease from a human and theological point of view. The starting point of the work are excerpts from the synoptic gospels, which deal with the disease and the miraculous healing of the diseases of the human senses. Pericopes

are divided according to the types of sensory impairments. Biblical events give us inspiration on how to perceive different life situations in accordance with God's purpose. These are model situations from which we draw lessons and inspiration in our life story. The introduction introduces the concepts of sin, suffering and illness from the perspective of the Old Testament and the New Testament. The next treatise then provides a view of the healing of the sick as a confirmation of the divinity of Jesus and the authenticity of Jesus' teaching. Healing by Jesus' disciples is also mentioned here. The main focus of the work is the exegesis of pericopes, ending with a summary of the main ideas of the topic. The work concludes with a look at the importance of illness and healing for our spiritual life.

Keywords

Jesus, sin, disease, disabilities, suffering, death, miracle, courage, life, faith, hope, love, forgiveness of sins, healing of the sick

Počet znaků (včetně mezer): 132 926

Poděkování

Děkuji paní doc. PhDr. Mireji Ryškové, Dr. theol. za odborné vedení, rady a podněty při zpracování a kompletaci diplomové práce.

Obsah

1	Úvod.....	7
1.1	Obecný úvod.....	7
1.2	Definice cíle.....	8
1.3	Metoda práce.....	8
2	Hřích, utrpení a uzdravení v biblickém pojetí	9
2.1	Hřích, utrpení, postižení a smrt z pohledu Starého zákona	10
2.2	Novozákonní pohled na hřích, utrpení, nemoc a smrt	11
2.3	Uzdravení postižených jako potvrzení Ježíšova božství.....	11
2.4	Uzdravení nemocných a postižených jako důkaz pravosti Ježíšova učení	15
2.5	Uzdravení Ježíšovými učedníky	17
2.6	Zázraky v biblických příbězích.....	19
2.7	Shrnutí.....	21
3	Příběhy o uzdravení lidí se smyslovým postižením v synoptických evangeliích, jejich výklad a význam ..	22
3.1	Ježíš uzdravuje slepé a hluché	22
3.2	Ježíšovy zázraky uzdravení smyslů v Markově evangeliu	23
3.3	Ježíšovy zázraky uzdravení smyslů v Matoušově evangeliu.....	34
3.4	Ježíšovy zázraky uzdravení smyslů v Lukášově evangeliu.....	46
4	Význam postižení a uzdravení pro náš duchovní život	51
5	Závěr	60
	Seznam literatury.....	62

1 Úvod

1.1 Obecný úvod

Postižení a s ním spojené utrpení zasáhne člověka komplexně a představuje pro něj fyzickou, psychickou, spirituální i sociální zátěž.¹

Postižení znamená pro člověka vždy omezení ve styku s okolním světem, určitou společenskou izolaci, což nepochybně ovlivňuje i emoční prožívání, fyzický a duchovní život, a to i přes existenci různých kompenzačních pomůcek. Ve starověku znamenalo postižení větší nebo menší vyloučení ze života společenství, např. z účasti na kultu.

Potvrzuje to i novozákonní verš: „Trpí-li jeden úd, trpí spolu s ním všechny. A dochází-li slávy jeden úd, všechny se radují spolu s ním“ (1. Kor 12, 26).² K neduhům, které trápí člověka od nepaměti, patří také ztráta zraku a sluchu.

Postižení zraku a sluchu je vždy nevýhodou v oblasti orientace v neznámém prostředí a komunikace s druhými lidmi.

Sluchové postižení je vesměs spojeno s postižením řeči. Záleží, zda postižení vzniklo před osvojením řeči, nebo postlingválně. Chybějící nebo nedostatečně rozvinuté řečové dovednosti nepříznivě ovlivňují i další psychické funkce. Člověk ohluchlý později si zachová alespoň částečně schopnost užívat mluvenou řeč, přestože může mít obtíže v komunikaci.

Sluchově postižení mnohdy nechápe význam jednotlivých slov, vytváří se u nich informační bariéra. Projevují se obtíže v sociální orientaci a porozumění. Zrakově postižení mají zhoršené poznávací procesy, nemohou snadno získat informace o okolním světě, získávat zkušenosti, porozumět mu a orientovat se v něm.³ Podobně je tomu i v duchovním životě u lidí, kteří dosud nepoznali Boha a jeho lásku k člověku.

Pro svou diplomovou práci jsem si zvolil téma: „Ježíš uzdravuje hluché a slepé v synoptických evangeliích“. Toto téma jsem si vybral pro analogii s duchovním životem.

Duchovní hluchota a slepota jsou, stejně jako zmíněná zdravotní postižení, zásadním životním handicapem. Druhým důvodem je hledání odpovědi na otázku, proč jsou lidé

¹ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2012, s. 75,76.

² Citace z Bible, pokud není uvedeno jinak, pochází z Bible: Písmo svaté Starého a Nového Zákona: Český ekumenický překlad. Praha: Česká katolická charita, 1985.

³ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*, s. 195, 221.

postižení různými neduhy, když Ježíš v Novém zákoně přeje člověku plný život podobný tomu, který budeme prožívat v Božím království.

1.2 Definice cíle

Cílem této práce je ukázat, jak lze pomocí výkladu vybraných novozákonních textů odpovědět na otázky významu smyslu postižení a z tohoto poznání potom vyvodit inspiraci pro duchovní život současného člověka.

1.3 Metoda práce

Nejprve v úvodu bude popsáno téma utrpení, postižení a smrti z pohledu Starého a Nového zákona. Adamův hřích měl následky pro celé lidstvo: „Celé množství se stalo neposlušností jednoho člověka hříšníky“ (Řím 5,19). Tělesným důsledkem ztráty milosti prvotní svatosti byla smrt, nemoc a bolest.⁴ Nastíním, jak v biblickém pojetí souvisí nemoc, postižení a utrpení s hříchem a jak tuto oblast života vnímal a chápal člověk starověku.

Poté se budu zabývat tématem, jak bylo Ježíšovo uzdravování potvrzením pravosti jeho učení a božství. Zmíním se o uzdravování Ježíšovými učedníky, které svědčí o pravosti Kristova učení. Popíšu obecnou strukturu vyprávění o zázracích. S pomocí komentářů provedu rozbor textů jednotlivých synoptických úryvků evangelia vztahujících se k uzdravení smyslů. Na závěr zobecním zjištěné skutečnosti a naznačím význam nemoci a uzdravení pro náš duchovní život.

Při tvorbě své diplomové práce jsem se setkal s apoštolským listem svatého Jana Pavla II. *Salvifici doloris* „O křesťanském smyslu lidského utrpení“, který vyšel v nakladatelství Zvon v roce 1995. V této publikaci autor vyjadřuje přesvědčení o hodnotě, kterou má v Božích očích utrpení prožité s Kristem. Vzhledem k podnětným a inspirativním myšlenkám v tomto díle, které souvisí s tématem mé práce, jsem se rozhodl, že budu čerpat i z tohoto pramene, i když není prací z oblasti biblistiky, ale spirituální teologie. Biblistika i spirituální teologie mají významný zdroj poznání v Božím slově. Zkoumání a výklad Písma svatého a osobní, vnitřní prožívání víry jsou spolu těsně provázány.

⁴ LAÍN ENTRALGO, Pedro. *Nemoc a hřích*. Praha: Vyšehrad, 1995. Studium (Vyšehrad), s. 71.

2 Hřích, utrpení a uzdravení v biblickém pojetí

Téma utrpení, postižení a nemoci v Bibli souvisí s otázkou podstaty a původu samotného zla.⁵ V biblickém pojetí Bůh dává život a požehnání. Hřích je vzdálením se od Hospodina, narušením vztahu s ním, člověk se pak blíží k smrti. Od toho vede jen krátký krok k označení nemoci jako Božího trestu, která se projevuje utrpením, chátráním těla i duše, oslabením, ztrátou energie, která vede ke smrti. Vyléčit člověka znamená přivést ho zpět k Bohu, k životu a požehnání. Tam, kde Bůh přestává hovořit a mlčí, začíná nemoc, „relativní smrt“. Boží svrchovanou vládu nad zdravím i nemocí vyjadřuje Ozeášův text: „Pojďme, vraťme se k Hospodinu, on nás rozsápal a také zhojí, zranil nás a také obváže“ (Oz 6,1).⁶

Podobně i autor knihy Job píše: „Opravdu blažený člověk, káraný Bohem! Nepohrdej kázní Všemohoucího! On sice raní, ale i obvazuje, bije, ale jeho ruce uzdravují“ (Job 5,17–18).

Může to však být i zkouška spravedlivého osvědčení věrnosti člověka vůči Bohu. Bůh je ten, který dopouští utrpení a působí vysvobození z utrpení a uzdravení. Příběh spravedlivého Joba je toho důkazem. Spravedlivý člověk je postižen mnohým utrpením. Na první pohled se zdá, že se Job musel těžce provinit proti Bohu. Myslí si to i jeho přátelé. Ti se ho snaží přesvědčit o morálním smyslu zla.⁷

„Pokud jsem já viděl, jen ti, kdo se obírají ničemnostmi, ti, kdo rozsívají trápení, je také sklidí“ (Job 4,8). Z toho vyplývá, že nelze utrpení hodnotit povrchně, není pravdou, že jakékoliv utrpení je následek viny a má trestající charakter. Utrpení má pak povahu zkoušky. Kniha Job je předobrazem Kristova utrpení. V ní se utrpení nespojuje s mravním řádem založeným na pouhé spravedlnosti.

V bolestech izraelského národa má utrpení výchovný charakter. Je zde také obsažena výzva k milosrdenství, které napravuje a vede k obrácení: „...to trestání nebylo ke zkáze, nýbrž k výchově našeho rodu“ (2Mak 6,12).⁸

⁵ DOUGLAS, J. D., ed. *Nový biblický slovník*. Praha: Návrat domů, 1996, s. 1141.

⁶ MACKERLE, Adam. Zdraví v Bibli. Antropologicko – teologický nástin tématu. *Mezinárodní katolická revue Communio* 2014, roč. 18, č. 71, s. 51, 52.

⁷ GRÜN, Anselm. *Za co mě Bůh trestá? nepochopitelná Boží spravedlnost*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, s. 19.

⁸ JAN PAVEL II. *Salvifici doloris: apoštolský list Jana Pavla II. O křesťanském smyslu lidského utrpení z 11. února 1984*. Praha: Zvon, s. 15-18.

Bible podává svědectví, jak se Židé ve svých dějinách setkávali s utrpením. Jako národ prošli mnohými strastmi, nikdy se však nevzdali věrnosti Bohu a vždy ho chválili: „Pevně se Tě budu držet, můj Bože, i kdybys mě měl zahubit“.⁹

2.1 Hřích, utrpení, postižení a smrt z pohledu Starého zákona

Bible je kniha, kde je hřích definován jako vybočení z norem v oblasti morálky a víry ve vztahu k člověku nebo Bohu. Je to vždy vzpoura proti Bohu a neposlušnost proti jeho vůli.¹⁰ Z pohledu Starého zákona je hřích klasifikován jako nevěrnost vůči závazkům, které člověk dobrovolně přijal na základě úmluvy s Bohem.¹¹ Následkem pádu prvních lidí poznal člověk nejistotu, strach a bolest (Gn 3,16n). Utrpení, postižení, nemoc a smrt v Bibli souvisí s otázkou podstaty a původu zla. S utrpením má zkušenost každý člověk, má různé příčiny a je jedním z důsledků hříchu lidstva.¹²

Přesto, že Hospodin stvořil svět jako dobrý, hřích člověka zapříčinil, že do něj přišlo utrpení v podobě konfliktů, bolesti, zkázy, úmorné práce a smrti.¹³

Písmo svaté popisuje mnoho lidského utrpení, a to především duševního. Popisují se zde rozmanité životní situace. Je zde vyjádřena bolest z ohrožení života: (srov. Iz 38,1–3), ze smrti dětí: srov. Gn 37,33–35, z neplodnosti: srov. 1 Sam 1,6–10, ze stesku po vlasti: rov. Ž 137, z nenávisti k spravedlivému: srov. Jer 18,18, z nespravedlivého příkoří: srov. Job 19,18 a z utrpení spravedlivého: srov. Iz 22,4.¹⁴

Bůh se obrací nejprve k Izraeli, vyvolenému národu, se kterým uzavírá smlouvu: „Budu procházet mezi vámi a budu vám Bohem a vy budete mým lidem.“ (Lv 26,12). Bůh nezapomněl na svůj lid a poskytuje mu pomoc v době tísně. Projevuje svou věrnost ve znameních a zázracích, v darech přírody i mimořádných milostech.¹⁵

⁹ GRÜN, Anselm. *Za co mě Bůh trestá? nepochopitelná Boží spravedlnost*, s. 19.

¹⁰ DOUGLAS, J. D., ed. *Nový biblický slovník*, s. 302, 303.

¹¹ SKOBLÍK, Jiří. *Přehled křesťanské etiky*. Praha: Karolinum, 1997, s. 100.

¹² DOUGLAS, J. D., ed. *Nový biblický slovník*, s. 1141.

¹³ DOUGLAS, J. D., ed. *Nový biblický slovník*, s. 1071.

¹⁴ JAN PAVEL II. *Salviřící doloris: apoštolský list Jana Pavla II. O křesťanském smyslu lidského utrpení z 11. února 1984*, s.12.

¹⁵ RYŠKOVÁ, M.; SCHRÖTTER, J.; DEML, Z.; KAŠPÁREK, K. *Stručný úvod do Písma sv. SZ*, Praha: Scriptum, 1991, s. 81.

2.2 Novozákonní pohled na hřích, utrpení, nemoc a smrt

Nový zákon nám představuje různé pohledy na hřích, utrpení a postižení. Biblické zprávy o Kristových zázračných uzdraveních v některých případech připouští odpuštění hříchů jako integrující aspekt vyléčení (Mk 2,3–5; J 5,1–14), jinde je však tato skutečnost striktně popřena (J 9,3).¹⁶

Vysvětlení utrpení pro nás budou vždy neúplná a nedostatečná. Kristus nám poodhaluje důvody utrpení podle toho, jak jsme schopni porozumět Boží lásce a přijmout ji. Pro pochopení smyslu utrpení je potřeba následovat a pochopit světlo Zjevení. Láska je nejbohatším zdrojem, s jehož pomocí můžeme smysl utrpení zodpovědět. A Bůh dal odpověď na tuto otázku skrze kříž Ježíše Krista.¹⁷

2.3 Uzdravení postižených jako potvrzení Ježíšova božství

O zázracích hovoříme především v náboženském kontextu. K dispozici jsou zprávy o mnohých nevysvětlitelných událostech, kdy Bůh v různých beznadějných situacích prokázal lidem milost. Mnoho zázračných uzdravení najdeme v evangeliích.

Ježíšovo zázračné uzdravování postižených je zjevením jeho božské moci a znamením příchodu Božího království na zem. Nejde o nevysvětlitelné události, ale o moc, která přesahovala dobové chápání. Zázrak v bibli není zázrakem proto, že si jej nedokážeme přirozeně vysvětlit, ale proto, že se v něm zjevuje Boží moc.

K zázračnému uzdravování patří i vymítání démonů. Víra ve zlé duchy byla nedílnou součástí starověkých kultur.

U zázračných uzdravení je v popředí pozitivní léčivá síla léčitele, u vymítání zlých duchů jde především o boj proti zlým, negativním silám. Ve Starém zákoně je boj s démony popisován například u Tób 8,2n.

V Novém zákoně je v některých případech posedlost člověka interpretována jako příznak nemoci. Lukáš chápe Ježíšovo vymítání zlých duchů jako léčbu: „ti všichni přišli, aby ho slyšeli a byli uzdraveni ze svých nemocí. Uzdravovali se i ti, kteří byli sužováni nečistými duchy“ (Lk 6,18).¹⁸

¹⁶ PESCHKE, Karl-Heinz. *Křesťanská etika*. Praha: Vyšehrad, 1999, s. 225.

¹⁷ JAN PAVEL II. *Salviřici doloris: apoštolský list Jana Pavla II. O křesťanském smyslu lidského utrpení z 11. února 1984*, s.19.

¹⁸ IMBACH, Josef. *Biblické divy a zázraky: nadčasový existenciální význam*. Praha: Vyšehrad, 2017, s. 18, 22.

V synoptických evangeliích jsou zaznamenány různé typy zázračných příběhů. Jsou to uzdravování (15x), exorcismy (5x), vzkříšení (2x) a přírodní zázraky (6x).

Zázraků a znamení je v Janově evangeliu v 1.až 2. kapitole sedm a jeden v 21. kapitole. V Janově evangeliu se neuvádí žádný exorcismus. Není zde zmínka o vymítání nečistých duchů. Ježíšovy zázračné skutky jsou tak mnohokrát dosvědčeny nezávisle na sobě. Jeho zázraky jsou stejně důležité jako jeho slova. Zázraky jsou součástí rané tradice. Svědectví o Ježíšovi jako tvůrci divů je stejně staré jako jeho důležité výroky a podobenství. Židovský historik Josef Flavius ve svém díle svědčí ve prospěch Ježíše, kde ho líčí jako: „paradoxón ergón poiétés“, tedy toho, kdo činí zázračné skutky (Ant. 18.3,3§ 63).¹⁹

Synoptická evangelia nazývají Ježíšovy zázraky jako „dynameis“, jako mocné skutky (Mk 6,2.5; Lk 10,13, 19,37; Mt 13,54), zázraky v Janově evangeliu jsou pak nazývány jako sémeia „znamení“ (J 2,11; 4,54; 9,16).

Synoptické označení dynameis poukazuje na osobu Ježíše a jeho království, které zvětšuje. Lukáš vnímá Ježíše spíše jako Božího vyslance, Pána a Krista: „Ať tedy všechen Izrael s jistotou ví, že toho Ježíše, kterého vy jste ukřižovali, učinil Bůh Pánem a Mesiášem“ (Sk 2,36). Synoptická evangelia nám však chtějí Ježíšovými skutky sdělit, že Boží království se prolíná do dějin lidstva, jsou svědectvím, že Boží království je pravé.

V některých pasážích o uzdravování nacházíme snahu událost vysvětlit způsobem odpovídajícím víře tehdejší doby. Lidé s duševní poruchou byli považováni za posedlé démony. Úroveň tehdejšího poznání neumožňovala zjistit příčinu neznámých chorob. V Markově evangeliu (Mk 9,14–29) je popisován exorcismus u chlapce, který má dle otce „ducha němoty“. V Matoušově evangeliu (Mt 17,15) je uvedeno, že chlapec je „náměsíčník“. Dnes se domníváme, že chlapec trpěl epilepsií. Příčinu choroby či neštěstí, které lidé nedovedli vysvětlit, připisovali působení démonů. Ježíš tak hrozí horečce, která trápila Šimonovu tchýni (Lk 4,39, Mk 1,31 Mt 8,15), což můžeme chápat jako napomenutí ducha, který horečku způsobil. Hrozí také větru a vlnám (Mk 4,39), což je (logicky) napomenutí duchů nebo ďábla způsobujících bouřku.

Evangelisté Ježíšovy zázraky popisovali na úrovni znalostí své doby, neznamená to však, že by se tím umenšoval samotný Ježíšův zázrak. Ve výsledku je jedno, zda Ježíš vyhnal z nemocného démona, nebo uzdravil duševně nemocného. Zázraky jsou především svědectvím o Božím působení v Novém zákoně, v Ježíši Kristu a posléze v jeho učednících.

¹⁹ FITZMYER, Joseph A. *Co říká Nový zákon o Kristu: otázky a odpovědi*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000. Biblistika, s. 62.

Někteří vykladači Nového zákona (např. R. Butmann a další) vysvětlují, že Ježíšovy zázraky v Novém zákoně jsou odezvou helenistického pozadí evangelií a pokusem prvních křesťanů představit Ježíše jako „theois anér“ (božského muže) nebo thaumaturga řecko-římského světa. Zázračná uzdravení v palestinské židovské literatuře i v řecko-římském světě nebyla zvláštností. Potvrzuje to i dílo Josefa Flavia, který bez problémů přijímal zázračné prvky ve starozákonních příbězích. Byly to pro něho projevy Boží prozřetelnosti a síly.²⁰

Pavlovy listy Ježíšovy zázraky vůbec nezmiňují. Pavel však píše o zázracích ze své zkušenosti a života (srov. 2 Kor 12,12; 1 Kor 12,10.28.29; Gal 3,5). Neprojevuje však zájem o nic z Ježíšova působení před Poslední večeří ani po Poslední večeří – redukuje Ježíšovu existenci na umučení (smrt na kříži) a zmrtvýchvstání. Když uvádí slova ustanovení, tak nikoliv jako vyprávění, ale jako již liturgizovanou tradici.

Dalším z aspektů Ježíšových zázraků je to, že je odmítal konat, když je po něm chtěli farizeové, Herodes i ďábel, ale i obyčejní lidé na důkaz toho, že je poslán od Boha. Nechtěl je konat jen kvůli sobě nebo k uspokojení zvědavosti davu (Mk 6,5a; 8,11–13; 15,31–32; Mt 4,5–7; Lk 4,9–12; 23,8–9).

Ježíš v evangeliích nikdy nikoho „zázračně netrestá“, trest za hřích nalezneme například ve Skutcích apoštolů (Sk 5,1–11 a Sk 13,10–11). Ježíš proklíná fikovník, užívá svou moc proti stvořené věci, což symbolizuje osud jeruzalémského chrámu (Mt 21,18 – 22). Jedná se zde tedy spíše než o trestný zázrak o prokletí, prorocké gesto.

U Ježíšových zázraků je důležité poznání symbolické hodnoty a významu jednotlivých činů, symboliky překonání zla, zvěstování nového způsobu boje se zlem sužujícím Boží lid. Smrt, duševní a tělesné nemoci, hřích a přírodní katastrofy jsou projevy zla v lidském životě. Ježíš je ten, který má moc se tomuto zlu postavit.

Nosnými prvky Ježíšových zázraků jsou víra ve spásnou moc zjevující se v Ježíšovi, vědomí Boží prozřetelnosti a důvěra v ní.²¹

V evangeliích najdeme popis různých událostí od ovládnutí přírodních jevů po bezprostřední uzdravení nemocného nebo postiženého člověka. Ježíš léčí lidi s nejrůznějšími neduhy, horečkou, malomocenstvím, ochrnutím, slepotou, hluchotou

²⁰ FITZMYER, Joseph A. *Co říká Nový zákon o Kristu: otázky a odpovědi*, s. 65.

²¹ FITZMYER, Joseph A. *Tamtéž*, s. 61, 65.

a nemotou. Evangelia přinášejí příběhy o vyhánění démonů a uvádějí i případy vzkříšení člověka z mrtvých.²²

Vynechají-li se zdvojená vyprávění a varianty, jsou v evangeliích popsána čtyři vyhánění démonů, patnáct uzdravení, tři vzkříšení mrtvých, pět přírodních zázraků, dva zázraky s rozmnožením chleba a vína a mnoho dalších zpráv o Ježíšově zázračném působení. Ježíšovy mocné činy lze jen těžko zpochybnit. Ježíšovi současníci i pozdější odpůrci křesťanů proto nezpochybňovali jeho mocné činy, ale moc, která za nimi stála (např. Mk 3,20–30, J9,24–34). Pozdější kritiku Ježíše můžeme nalézt i v Talmudu: „Bude vyveden a ukamenován, protože provozoval čarodějnictví a sváděl Izraele k odpadlictví“.

²³ O Ježíšově zázračných skutcích se ve svém díle zmiňuje i židovský historik Josef Flavius (Ant. 18.3,3§ 63), jak již bylo uvedeno v předchozím pojednání.

Biblické texty nerozlišují mezi nemocemi s přirozenou a nadpřirozenou příčinou a mezi přirozeným a nadpřirozeným uzdravováním, protože jediným skutečným lékařem je Bůh: „Kdo dal člověku ústa? Kdo působí, že je člověk němý nebo hluchý, vidící nebo slepý? Zdali ne já, Hospodin? (Ex 4,11) nebo „On ti odpouští všechny nepravosti, ze všech nemocí tě uzdravuje.“ (Žl 103,3) nebo „A protože tento člověk, kterého tu vidíte a poznáváte, uvěřil v jeho jméno, moc Ježíšova mu dala sílu a zdraví – a víra, kterou jméno Ježíšovo v něm vzbudilo, úplně ho uzdravila před vašimi očima.“ (Sk 3,16). Ježíšova léčitelská činnost je tak přímo spojována s příchodem Božího království: „Jestliže však vyháním demony Duchem Božím, pak už vás zastihlo Boží království“ (Mt 12,28).²⁴

Mocné skutky byly znamením, že skrze Ježíše působí Boží moc. Vyhánění démonů bylo znamením, že jejich pán čelí mocnější síle a že Bůh už kraluje.²⁵

Přišel jako Boží syn a pomazaný Mesiáš a nabídl lidu nový začátek, nový život a myšlení: „Čiňte pokání, neboť se přiblížilo království nebeské“ (Mt 4,17). Přišel král a s ním i jeho království.²⁶

²² ALEXANDER, Pat a ALEXANDER, David. *Průvodce Biblií*. Praha: Česká biblická společnost, 2009, s. 605.

²³ RYŠKOVÁ, Mireia. *Doba Ježíše Nazaretského: historicko-teologický úvod do Nového zákona*. Praha: Karolinum, 2008, s. 222, 223.

²⁴ MACKERLE, Adam. Zdraví v Bibli. *Mezinárodní katolická revue Communio* 2014, roč. 18, č. 71, s. 61.

²⁵ ALEXANDER, Pat a ALEXANDER, David. *Průvodce Biblií*. Praha: Česká biblická společnost, 2009, s. 605.

²⁶ WASSERZUG-TRAEDER, Gertrud. *Co říká bible o zázracích a znameních*. Praha: Luxpress, 1992, s. 15.

Zázrak je ohromující zásah Boží moci, kterým se zvrátí, přeruší nebo změní chod běžných přírodních úkazů. Uzdravování nastává okamžitě, je úplné a trvalé. Významem zázraku je povzbudit víru ve spasitelný Boží zásah u těch, kdo věří.²⁷

V jeho zázracích mohl každý Žid poznat naplnění proroctví Starého zákona. Jan Křtitel se ptá Ježíše přímo: „Ty jsi ten, který má přijít, nebo máme čekat jiného?“ (Mt 11,3). Ježíš odpovídá ústy proroka Izaiáše: „Slepí vidí, chromí chodí, malomocní jsou očišťováni, hluchí slyší, mrtví vstávají, chudým se zvěstuje evangelium“ (Mt 11,5). Ježíš tak dosvědčuje, že to, co dělá, jsou znamení Božího království. Kříšení mrtvých a uzdravování nemocných jsou znameními, že je tím pravým mesiášem. Ježíš tak konal zázraky pro potvrzení svého božství. Potvrzení Ježíšova božství můžeme nalézt hned v počátcích jeho působení v zázraku v Káni Galilejské: „Tak učinil Ježíš v Káně Galilejské počátek svých znamení a zjevil svou slávu. A jeho učedníci v něho uvěřili“ (Jn 2,11).²⁸

Ježíš při svém působení konal podivuhodné a mocné skutky. Zázraky byly znamením Boží lásky a moci. Ježíš uzdravuje člověka komplexně a vnáší do situace postižených lidí světlo a naději, svými zázraky poukazuje na svou moc a spojení s Bohem.²⁹

2.4 Uzdravení nemocných a postižených jako důkaz pravosti Ježíšova učení

Potvrzení pravosti Ježíšova působení můžeme poznat v tom, že i jeho nepřátelé uznávali jeho zázraky. Chápali jejich význam, viděli v nich boj se satanem a zlem, které působilo ve světě a které se projevovalo také v nemocech. Nechtěli přijmout Ježíšovo učení, ale také nemohli popřít jeho moc uzdravovat, moc nad zlými duchy. Nechtěli uznat Ježíšův božský původ a raději ho označili za knížete démonů: „Zákonicí, kteří přišli z Jeruzaléma, říkali: „Je posedlý Belzebulem. Ve jménu knížete démonů vyhání demony“ (Mk 3,22). Ježíš jim však tuto jejich tezi vyvrací a upozorňuje je na skutečnost, že uzdravuje s pomocí Ducha Božího a že k nim přišlo Boží království. „Protože znal jejich smýšlení, řekl jim: „Každé království vnitřně rozdělené pustne a žádná obec ani dům vnitřně rozdělený nemůže obstát. A vyhání-li satan satana, pak je v sobě rozdvojen; jak tedy bude moci obstát jeho království? Jestliže já vyháním demony ve jménu Belzebula,

²⁷ DOUGLAS, J. D., ed. *Nový biblický slovník*, s. 1139.

²⁸ WASSERZUG-TRAEDER, Gertrud. *Co říká bible o zázracích a znameních*, s. 15.

²⁹ RYŠKOVÁ, Mireia. *Doba Ježíše Nazaretského: historicko-teologický úvod do Nového zákona*, s. 223.

ve jménu, koho je vyhánějí vaši žáci? Proto oni budou vašimi soudci. Jestliže však vyháním demony Duchem Božím, pak už vás zastihlo Boží království“ (Mt 12,25–28).³⁰

Smysl zázračného uzdravování byl dvojitý. Uzdravení mělo prokázat pravdivost slov toho, kdo je působí, a tato slova ilustrovat: „Když viděl jejich víru, řekl tomu člověku: „Tvé hříchy jsou ti odpuštěny.“ Zákoníci a farizeové začali uvažovat: „Kdo je ten člověk, že mluví tak rouhavě? Kdo může odpustit hříchy než sám Bůh?“ Ježíš však poznal jejich myšlenky a odpověděl jim: „Jak to, že tak uvažujete? Je snadnější říci ‚Jsou ti odpuštěny tvé hříchy‘, nebo říci ‚Vstaň a chod‘? Abyste však věděli, že Syn člověka má moc na zemi odpouštět hříchy,“ řekl ochrnutému: „Pravím ti, vstaň, vezmi své lůžko a jdi domů“ (Lk 5,20–24). To, co se stalo s tělem ochrnutého muže, bylo zároveň důkazem a vyjádřením toho, co se odehrálo v jeho duši.³¹

V Novém zákoně je uzdravení chápáno jako událost přesahující přírodní zákony a způsobená přímým zásahem Boha do těchto zákonů. Bůh neporušoval přírodní zákony, ale využíval je, aby dal člověku znamení své přítomnosti a svého jednání. Znamení neměla donucovací moc, která by působila na svobodného člověka z vnějšku. Bůh nezasahuje do svobodné vůle člověka, k ničemu ho nenutí, a to ani výmluvností zázraku. K přijetí zázraku je nutná vnitřní otevřenost člověka a jeho připravenost přijmout znamení, které je výzvou. Uzdravení byla úzce svázána s Ježíšem. Cílem jeho učení bylo přijetí a posílení víry v jeho božské poslání v souladu se starozákonními předpověďmi vztahujícími se k příchodu mesiáše.³²

Víra v Ježíšovu moc také hrála významnou roli v zázraku uzdravení na dálku v Káně Galilejské (Jn 4,46–51) a v Kafarnau (Mt 8,5–13). Jde zde o projev Ježíšovy moci, která potvrzuje jeho učení. Učený farizej Nikodém (Jn 3,1–21) a nežidovská žena v Samařsku (Jn 4,7–41) uvěří Ježíšovým slovům a přijímají je.

Pohanský královský služebník (Jn 4,46–51), učený farizej Nikodém (Jn 3,1–21) a nežidovská žena v Samařsku (Jn 4,7–41) je třetí postavou, na kterých evangelista Jan ukazuje reakci lidí na Boží zjevení v Ježíšovi. O tomto třetím člověku může bez omezení říci: „Ten člověk uvěřil slovu, které mu Ježíš řekl, a šel“ (Jn 4,50). Jde zde o Ježíšovu moc, která potvrzuje jeho učení.

³⁰ ZIÓŁKOWSKI, Zenon. *Nejtěžší stránky Bible*. Přeložil Ondřej BASTL. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001. Biblistika. s. 328.

³¹ DOUGLAS, J. D., ed. *Nový biblický slovník*, s. 1139.

³² ZIÓŁKOWSKI, Zenon. *Nejtěžší stránky Bible*, s. 326, 327.

To je víra, jakou hledá Ježíš. Pro potvrzení je mu dán zázrak jako znamení. Jde zde o víru v Ježíšovo slovo, je to víra odlišná od víry zakládající se pouze na zázracích.

Ježíšovi se nelíbí víra v jeho učení pouze na základě jeho zázraků: „Ježíš mu odpověděl: „Neuvidíte-li znamení a zázraky, neuvěříte“ (Jn 4, 48), a kritizuje víru, která se opírá pouze o „znamení a zázraky“. Jan navazuje na svou předchozí zvěst vyjádřenou v předchozích kapitolách svého evangelia: „Když byl v Jeruzalémě o velikonočních svátcích, mnozí uvěřili v jeho jméno, protože viděli znamení, která činil“ (Jn 2,23). Tak se ukazuje, že hlavním tématem této kapitoly je víra v jeho učení. Zázraky jsou ukazatele cest, jež ukazují směr, kterým má jít.³³

2.5 Uzdravení Ježíšovými učedníky

Další kapitolou, které se budu věnovat, je uzdravení nemocných Ježíšovými učedníky. Do své práce jsem zařadil tuto kapitolu z důvodu, že Ježíšovi učedníci navazují na činnost Ježíše a zjevují izraelskému národu i pohanům jeho Boží království. Jeho radostná zvěst nezaniká s jeho nanebevzetím, ale naopak se z pomoci učedníků rozvíjí a šíří do všech koutů světa. Při svých misiích používají učedníci stejný „modus operandi“ jako Ježíš, léčí a hlásají Boží království.

Evangelista Matouš v úryvku (Mt 10,1–15) popisuje, jak Ježíš vysílá své učedníky, aby šířili jeho poslání. Rodí se církev, která má svůj základ v Ježíšových učednících. Cestování a pohyblivost, hlásání Slova a služba chudým, nezištnost a chudoba jsou charakteristické rysy jejich činnosti.³⁴

Evangelista Lukáš v perikopě (Lk 9,1–6) ukazuje, že poslání Dvanácti má svůj začátek v Ježíšově době a vidí v něm rovněž předobraz založení církve.

Podobně popisuje povolání dvaasedmdesáti učedníků evangelista Lukáš (Lk 10,1–16). Pramenem misie je Otec, který ve svém milosrdenství posílá na svět syna, aby on do světa poslal je. Apoštolové jsou povoláni pokračovat v Ježíšově díle. V misii Dvanácti se naplňuje zaslíbení dané Izraeli a jeho kmenům, v misii sedmdesáti dvou se misie otevírá všem národům země.³⁵

³³ PORSCH, Felix. *Evangelium sv. Jana*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998. Malý stuttgartský komentář, s. 50,51.

³⁴ FAUSTI, Silvano. *Nad evangeliem podle Matouše: porozumět Božímu slovu*. Praha: Paulínky, 2009. Nad evangeliem, s. 199, 200.

³⁵ FAUSTI, Silvano. *Nad evangeliem podle Lukáše: porozumět Božímu slovu*, s. 365, 366

Autorita učedníků je spojena s autoritou Ježíšovou. Ježíš dává učedníkům podíl na svém charismatu – uzdravovat, křisit, vyhánět zlé duchy. Jejich autorita se váže stejně jako u Ježíše na hlásání Božího království (Lk 9,1–2).

V předvečer svého nanebevstoupení učedníci dostali příkaz kázat evangelium všemu stvoření za účelem evangelizace celého světa.³⁶

Církev o Letnicích obdržela dary Ducha svatého. Ducha svatého obdržela církev proto, aby věřící mohli svědčit o Kristu: „ale dostanete sílu Ducha svatého, který na vás sestoupí, a budete mi svědky v Jeruzalémě a v celém Judsku, Samařsku a až na sám konec země“ (Sk 1,8). Lidé, kteří jsou naplněni Duchem svatým, mají moc a jsou předurčeni pro různou službu. Duch svatý zmocňuje lidi k tomu, aby mohli svědčit o Kristu slovem i životem. Ježíšovi učedníci tak zvěstují evangelium, prorokují a uzdravují a konají jiné mocné skutky. Neodvolávali se přitom na Ducha svatého, ale jejich činy byly projevem jeho aktivity.³⁷

V plnosti dostává církev tento dar uzdravování (tedy podíl na Ježíšově moci, charismatu) o Letnicích – a ten je v ní přítomen dodnes.

Dějiny církve můžeme rozdělit na dva časové úseky. Na dobu prvního století, dobu apoštolů a dobu po apoštolskou, ve které žijeme i dnes. Apoštolská doba je doba od vzniku církve až po smrt apoštolů. Apoštolové mají v dějinách zvláštní místo. Církev je založena na základě apoštolů, proroků a Ježíše Krista: „Jste stavbou, jejímž základem jsou apoštolové a proroci a úhelným kamenem sám Kristus Ježíš“ (Ef 2,20). Ježíš si povolal učedníky, které si sám vybral. Učedníci byli během jeho působení na zemi s ním, viděli a slyšeli, co konal. Viděli jeho slávu, jeho smrt na kříži i vzkříšení a nanebevzetí. Apoštolové byli povoláni hlásat „radostnou zvěst“ celému světu.³⁸

Boží moc, která provázela Ježíše, se projevuje mezi učedníky a potvrzuje jejich zvěst o spasení a varuje před Božím soudem. U prvních křesťanů čteme o uzdravování nemocných, kříšení mrtvých, osvobozování vězňů i zázračné moci vydat soud nad pohoršujícím křesťanem a předat ho Satanovi ke zkáze těla.³⁹

³⁶ MACDONALD, William. *Biblický komentář k Novému zákonu*. Brno: ALEF Křesťanské sbory, 2017, s.170.

³⁷ ALEXANDER, Pat a ALEXANDER, David. *Průvodce Biblií*. Praha: Česká biblická společnost, 2009, s. 661, 662.

³⁸ WASSERZUG-TRAEDER, Gertrud. *Co říká bible o zázracích a znameních*, s. 23, 24.

³⁹ MACDONALD, William. *Biblický komentář k Novému zákonu*, s. 380.

Potvrzením pravosti toho, co kázali apoštolové, byla znamení, která dal Duch svatý nejen jim, ale i všem, kdo v jejich slovo uvěřili. Apoštolové kázali o kříži a vzkříšení. Pro Židy to bylo pohoršení, pro pohany bláznovství (1 Kor.1,23).

Na mnoha místech ve Skutcích apoštolů máme záznamy o uzdravování Ježíšovými učedníky. Petr uzdravil ochrnutého u chrámových dveří: „Petr však řekl: „Stříbro ani zlato nemám, ale co mám, to ti dám: „Ve jménu Ježíše Krista Nazaretského vstaň a chod!“ (Sk 3,6), uzdravil ochrnutého Eneáše „Petr mu řekl: „Eneáši, Ježíš Kristus tě uzdravuje! Vstaň a ustel své lůžko!“ A Eneáš hned vstal“ (Sk 9,34), vzkřísil Tabitu „Petr poslal všechny z místnosti; pak poklekl, pomodlil se, obrátil se k mrtvé a řekl: „Tabito, vstaň!“ Ona otevřela oči, a když spatřila Petra, zvedla se na lůžku“ (Sk 9,40). Zázraky a znamení konali i diákon Štěpán a Filip, které si Pán vyvolil: „Štěpán byl obdařen Boží milostí a mocí a činil mezi lidem veliké divy a znamení“ (Sk 6,8). Stejně tak v Ježíšově jménu působil i Filip: „Filip odešel do města Samaří a zvěstoval tam Krista. Všichni lidé byli zaujati Filipovými slovy, když je slyšeli a když viděli znamení, která činil. Neboť z mnoha posedlých vycházeli s velikým křikem nečistí duchové a mnoho ochrnutých a chromých bylo uzdraveno“ (Sk 8,5–7).⁴⁰

2.6 Zázraky v biblických příbězích

Nový zákon navazuje na starozákonní zázraky v terminologii, kdy Bůh je jejich příčinou a v účelu je spása člověka. Všechny zázraky v Novém zákoně jsou v životním spojení s osobou Ježíše Krista. Vyprávění zázraku o uzdravení nemocného má trojdílnou strukturu:

- a) představení nemocného a žádost o uzdravení;
- b) průběh uzdravování a výsledek;
- c) působení zázraku na přítomné nebo „závěrečný sbor“.

Příběh o mocném činu nejprve vyzdvihuje extrémní situaci, která se jeví jako neřešitelná, a následně ji divotvůrce překvapivě vyřeší. Vyprávění je postaveno na třech pilířích:

- a) ten, kdo uzdravuje,
- b) nemocný,

⁴⁰ WASSERZUG-TRAEEDER, Gertrud. *Co říká bible o zázracích a znameních*, s. 24, 25.

c) vztah mezi nimi.

Vztah může vycházet od divotvůrce, jeho iniciativy a moci. Do této skupiny se řadí exorcismy, záchranění, zázraky – obdarování a zázraky – osvědčení.

Další možností je, že vzájemná sociální interakce může vycházet od nemocného, následuje soustředění se na jeho víru. K této skupině patří vyprávění o uzdravení.

Typické pro uzdravování z postižení je předání uzdravující síly. Moc divotvůrce se projevuje jemnou a nenápadnou pomocí. Nemoc je zde lidskou slabostí. V případě, že se lidé při uzdraveních k zázraku vyjadřují, chválí Boha. Prostředkem uzdravení je Ježíšův dotyk nebo vkládání rukou, které naznačují vyzařující moc. Motiv vkládání rukou je někdy spojen se slinou (Mk 7,32; 8,22) nebo s blátem, které je se slinami smíšeno (Jan 9,6). Nemocní sami nebo někdo z okolostojících vždy věří v Ježíšovu uzdravující moc. Důvodem uzdravení může být i víra (Sk 9,42 a zvl. Jan). Důsledkem zázraku je pokání a obrácení (Mt 11,21; Lk 10,23).

V evangeliích je uvedeno 11 uzdravení postižení smyslů člověka:

1. slepý z Betsaidy (Mk 8,22–26);
2. hluchý a špatně mluvící (Mk 7,32–37);
3. slepý Bartimaios (Mk 10,46–52);
4. dva slepí (Mt 9,27–31);
5. slepý a němý (Mt 12,22);
6. chromý, slepý, hluchoněmý od Galilejského moře (Mt 15,30–31);
7. dva slepí z Jericha (Mt 20,30–34);
8. slepý a chromý z Jeruzaléma (Mt 21,14);
9. slepý z Kafarnau (Lk 7,19–23);
10. slepý u Jericha (Lk 18,35–43);
11. slepý z Jeruzaléma (J 9,1–7).

Mocné činy Ježíšovy, jako projevy jeho božské moci a znamení příchodu Božího království, nejsou svým poselstvím a účinností omezeny na své dějinné uskutečnění. Každý evangelista je zařadil do trvalého hlásání evangelia a podřídil jejich literární podobu zčásti své teologické perspektivě.⁴¹

⁴¹ BROŽ Jaroslav: Zázraky <http://ktf.cuni.cz/~brozj/> 15. 5. 2011.

2.7 Shrnutí

Hřích a utrpení v biblickém pojetí souvisí s původem zla. Hřích narušuje vztah s Hospodinem. Z pohledu Starého zákona spolu hřích, utrpení, nemoc a smrt souvisí.

Z pohledu Starého zákona hřích, utrpení, nemoc a smrt spolu souvisí. Je to Boží trest za neposlušnost vůči jeho příkázáním. Zbavit člověka utrpení znamená přivést ho zpět k Bohu, k životu a požehnání.

V Novém zákoně svatý Pavel a po pavlovská tradice chápe sklon ke zlému, porušení souladu s tvorstvem, hřích, utrpení, nemoc a smrt především v souvislosti s dědičným hříchem.

V Pavlově životě a působení nelze nalézt žádnou touhu po mučednictví, nýbrž reflexi víry, která mu umožnila začlenit obtíže a utrpení do napodobování Ježíše Krista, resp. vrůstání do jeho podoby. Současně výčty svých nesnází a utrpení sleduje jednu myšlenku, a to službu evangelium.

Pojímá své utrpení v katalogích útrap jako zpřítomnění Krista, vidí v nich založenu autoritu svého apoštolátu a používá je k budování obce. Pavel nikde nemluví o následování Krista, nýbrž o jeho napodobování, o ztotožnění v údělu. Jak Pavel napodobuje Krista, tak obce mají napodobovat jej (1 Te 1,6; 1 K 4,16; 11,1; Fp 3,17). Pavel nikde necituje Ježíšova slova o nesení každodenních křížů, jedná však v tomto duchu. Kříž už není jen snášení těžkého údělu, ale jediným nástrojem spásy. V tom je síla Kristova kříže.⁴²

Ježíšovo božství je potvrzeno prostřednictvím jeho skutků. Jeho skutky byly znamením, že skrze něho působí Boží moc. Významem jeho zázraků bylo povzbudit víru v spasitelný Boží zásah u těch, kdo věří. Ježíš svými zázraky poukazuje na svou moc a spojení s Bohem.

Ježíšovy zázraky vedly k víře v pravost jeho učení, šířily ji a posilovaly. Cílem jeho učení bylo přijetí a posílení víry v jeho božské poslání v souladu se starozákonními předpověďmi vztahujícími se k příchodu mesiáše.

Boží moc, která provázela Ježíše, se projevovala i mezi jeho učedníky a potvrzovala jejich zvěst o spasení a Božím soudu. Uzdravování nemocných, vzkříšení mrtvých a osvobození vězňů se stává potvrzením správnosti jejich učení. Tato znamení potvrzovala jejich hodnověrnost.

⁴² RYŠKOVÁ, Mireia. *Pavel z Tarsu a jeho svět*. Praha: Karolinum, 2014, s. 57, 58.

3 Příběhy o uzdravení lidí se smyslovým postižením v synoptických evangeliích, jejich výklad a význam

Vybrané texty spojuje uzdravení postižených s absencí smyslových funkcí. Ze všech uzdravení nemocí popsaných v Novém zákoně jsem se zaměřil na zrak a sluch, protože jejich postižení bývá pro člověka zpravidla nevratným životním handicapem. Jejich uzdravení je Božím darem, novým začátkem života v rovině tělesné i duchovní.

Zrakem vnímáme až 90 % informací. Vnímáme jím světlo, barvy, tvary, vzdálenost, orientujeme se pomocí něho v prostoru. Horší, než slepota tělesná je však slepota duchovní, která nám brání z různých důvodů a příčin vidět Boha a jeho lásku k nám. Vnitřní zrak je nejdůležitějším smyslem pro naše duchovní zdraví. Bez něj ztrácíme orientaci na Boha. Absence tělesného i duchovního zraku nám může přivodit úraz i smrt.

Sluch nám umožňuje vnímat zvuky, pomáhá při orientaci v prostoru, umožňuje nám mluvit a komunikovat, udržuje tělesnou rovnováhu. V případě, že rovnováhu z různých příčin ztratíme, máme nejistou chůzi, vrávoráme, padáme, což může být rovněž příčinou úrazu, nebo i smrti. Podobné je to i v případě, kdy ztratíme duchovní rovnováhu.

Přestaneme slyšet Boží hlas, nastupují pocity prázdnoty, marnosti, nicotnosti, malomyslnosti a ztráty víry, což může vést k úrazu duchovnímu, k hříchu, ale také k odklonu od Boha a k naší duchovní smrti.

3.1 Ježíš uzdravuje slepé a hluché

Vybrané pasáže Nového zákona týkající se uzdravení smyslově postižených lidí nalezneme ve všech evangeliích. V textu evangelia Markova (Mk 7,31-37, Mk 8,22-26, Mk 10,46 -52), Matoušova (Mt 9,27-31, Mt 12,22-37, Mt 15,29-31, Mt 20,29-34, Mt 21,14-16), evangelia Lukášova (Lk 7,19 -23, Lk 18,35-43) a evangelia Janova (J 9,1 - 7).

Výchozím textem je evangelium Markovo (Mk 7,31-37, Mk 8,22-26, Mk 10,46-52). Tematicky souvisejícím textem je evangelium Matoušovo (Mt 9,27-31, Mt 12,22-37, Mt 15,29 -31, Mt 20,29-34, Mt 21,14 -16), evangelium Lukášovo (Lk 7,19 -23, Lk 18,35- 43) a evangelium Janovo (J 9,1-7).

3.2 Ježíšovy zázraky uzdravení smyslů v Markově evangeliu

Autorství evangelia se připisuje podle tradice Markovi, Petrovu společníku a průvodci apoštola Pavla. Byl to však nejspíš helenisticky vzdělaný křesťan židovského původu. Evangelium vzniká v rozmezí let 65–70. Je napsáno řecky. Evangelium je určeno pro křesťany z pohanství, příslušníky helenistické kultury.⁴³

V Markově evangeliu, které není rozsahem obsáhlé, jsou obsaženy tři perikopy, které se vztahují k uzdravování smyslů. Evangelium prostřednictvím zázraků poukazuje na Krista jako syna Božího. Ježíšovy skutky jsou znamením Božího království překonáním porušení světa jako důsledků hříchu. Zázraky jsou propojeny s myšlenkou spásy. Kristus je představen jako divotvůrce a spasitel, který překonává všechno zlo včetně nemoci a postižení.⁴⁴

3.2.1 Uzdravení na cestě ke Galilejskému jezeru (Mk 7,31–37)

„Tu k němu přivedou člověka hluchého a špatně mluvícího a prosí ho, aby na něj vložil ruku. Vzal ho stranou od zástupu, vložil prsty do jeho uší, dotkl se slinou jeho jazyka, vzhlédl k nebi, povzdechl a řekl: „Effatha,“ což znamená ,otevři se!‘ I otevřel se mu sluch, uvolnilo se pouto jeho jazyka a mluvil správně. Ježíš jim nařídil, aby to nikomu neřikali. Čím více jim to však nařizoval, tím více to rozhlašovali. Nadmíru se divili a říkali: „Dobře všecko učinil. I hluchým dává sluch a němým řeč.“

Ježíš opouští Galileu a pohybuje se na pohanském území. Není to však proto, že chce provádět misi mezi pohany, je si vědom svého poslání v Izraeli. Přesto je tato událost předzvěstí, že později bude hlásána radostná zvěst i mezi pohany. Ježíš nevnímá nežidy jako nečisté. Chce pomoc všem lidem v nouzi. A je jich mnoho i za hranicemi Izraele. Neomezuje tedy své působení pouze tam.⁴⁵

Od Středozemního moře se Ježíš vrátil na východní pobřeží Galilejského jezera. Zde je popsána událost, o které se zmiňuje pouze Markovo evangelium. K Ježíši je přiveden svými přáteli člověk, který je hluchý a špatně mluví.⁴⁶

⁴³ Bible: Písmo svaté Starého a Nového Zákona: Český ekumenický překlad. Praha: Česká katolická charita, Nový zákon, s. 41.

⁴⁴ RYŠKOVÁ, M.; SCHROTTER, J.; DEML, Z.; KAŠPÁREK, K. *Stručný úvod do Písma sv. SZ*, s. 36.

⁴⁵ LIMBECK, Meinrad. *Evangelium sv. Marka*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997. Česká katolická biblické dílo, s. 89.

⁴⁶ MACDONALD, William. *Biblický komentář k Novému zákonu*, s. 145, 146.

Ježíš jde přes Desetiměstí. Na území Desetiměstí žili převážně pohané. Nejde přímo, ale delší cestou přes Sidón. Důvod Ježíšova rozhodnutí není jasný.⁴⁷

V Desetiměstí Ježíš již působil a uzdravil zde posedlého (Mk 5,1–20), který všude rozhlašoval, jak veliké věci mu učinil Pán, když se nad ním smiloval (Mk 5,19). Uzdravený tak seznamuje tamní lid s tím, že byl uzdraven, a ukazuje sám na sobě, jakou má Ježíš moc. Je tedy dokladem jeho dalšího působení, uzdravení posedlého. Marek chce ukázat, že u běžných lidí tato událost vzbuzuje naději v Ježíšovu moc.

Postižení hluchotou a poruchou řeči bylo mezi Izraelci chápáno jako tragický úděl: „Já však neslyším, jsem jako hluchý, jako němý, ani ústa neotevřu“ (Žl 38,14). V uvedené perikopě je naznačeno, že postižený měl vadu řeči, ale mluvit mohl: „I otevřel se mu sluch, uvolnilo se pouto jeho jazyka a mluvil správně“ (Mk 7,35).

Příběh je opět poukazem na: „Tehdy se rozevrou oči slepých a otevrou se uši hluchých. Tehdy kulhavý poskočí jako jelen a jazyk němého bude plesat. Na poušti vytrysknou vody, potoky na pustině.“ (Iz 35,5–6) a také: „Slyšte, hluší, prohlédněte, slepí, ať vidíte! Kdo byl slepý, ne-li můj služebník? Kdo byl hluchý jako můj posel, jehož jsem vyslal? Kdo byl slepý jako ten, za něhož jsem zaplatil, slepý jak služebník Hospodinův? (Iz 42,18 –19).

O tom, kdo dává člověku dar řeči a sluchu, se dočteme v druhé knize Mojžíšově (Ex 4,11). Ježíš má tedy darovat postiženému sluch a řeč. Zástup prosí za hluchoněmého, aby na něj Ježíš vložil ruku, přimluvil se za něj u Boha a uzdravil ho dotekem jako například Petrovu tchyni (Mk 1,30–31).⁴⁸

Uzdravování dotekem můžeme u Marka nalézt častěji (Mk 1,40–41) nebo (Mk 5,22–23) a (Mk 8,22–23). Ježíš pomocí šesti úkonů nemocného uzdravuje. Bere si ho stranou. Dále je to vkládání prstů do uší, plivnutí, dotknutí se jazyka, povzdech a příkaz k uzdravení. Ježíš podobně bere stranou při uzdravování slepce (Mk 8,22–26).

Uzdravování pomocí přiložení prstů na postiženou část člověka je známá praktika té doby. Prstem léčí i Eliáš⁴⁹ nemocný zub a slinou namáčí i ochrnutý jazyk (srov. Mk 8,23). Léčivý účinek sliny byl popsán také v Antice (Plinius, *Přírodověda* 28,4,7; Tacitus, *Dějiny* 4,81; Suetonius, *Vespasiánův životopis* 7).⁵⁰

⁴⁷ GNILKA, Joachim. *Das Evangelium nach Markus*, II, EKK II/2. Zürich: Benziger – Neukirchen: Neukirchener, 1989, s. 296

⁴⁸ POKORNÝ, Petr. *Evangelium podle Marka*. Praha: Centrum biblických studií AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2016. Český ekumenický komentář k Novému zákonu, s. 142.

⁴⁹ DUBOVSKÝ, Peter (ed.): *Marek*. Trnava: Dobrá kniha, 2013, s. 454.

⁵⁰ GNILKA, Joachim. *Das Evangelium nach Markus*, I, EKK II/1. Zürich: Benziger – Neukirchen: Neukirchener, 1994, s. 297-298.

Prosba o dotek znamená, že ti, kdo nemocného přivedli k Ježíši, věří, že má moc nemocného uzdravit. Ježíš odvádí postiženého z vesnice (Mk 8,23). Tím, že se s nemocným odloučil od zástupu, bere ohled na nemocného člověka, který potřebuje pomoci.

Uzdravení se realizuje ve dvou krocích. Ty odpovídají dvěma tajemstvím Ježíše, který je očekávaným Mesiášem a Božím Synem. První tvrzení v něm poznává Boha stvořitele, který po veškerém stvoření viděl, že je to dobré (Gn 1,3). Druhé tvrzení v něm vyznává mesiášského spasitele (Iz 35,4n)⁵¹.

Účinek Ježíšova uzdravení se dostavuje neprodleně (Mk 7,35). Postižený nebyl s největší pravděpodobností hluchoněmý od narození, okamžitě totiž správně mluví. Ježíšovo nařízení, aby mlčeli, je adresován lidu, který nebyl přímým svědkem uzdravení (Mk 7,36). Zástupy neposlechnou podobně jako v Markově epištole o uzdravení malomocného (Mk 1,45). Lidé Jásají (Mk 7,37). Bylo naplněno proroctví (Iz 35,5).⁵²

Důležitou úlohu zde hraje osobní vztah. Ježíš napomíná lid, aby o této události nikde nemluvil. Marek tím poukazuje na skutečnost, že událost nastane, až člověk pochopí, že Bůh jej neopouští a Ježíš je s ním, i když vyléčení nenastane.⁵³

Jeho napomenutí má právě opačný důsledek, a tak jeho věhlas dále roste. Zástup nadšeně zvěstuje Ježíšovu moc. Ježíšovy zázraky obnovují narušené stvoření a hlásají mesiášskou dobu. Příběh se stává symbolem Boží moci v působení u pohanů. Pohané slyší slovo spásy a zvěstují ho: „I hluchým dává sluch a němým řeč.“ (Mk 7,37) V intencích Izaiášova proroctví: „Tehdy se rozevrou oči slepých a otevrou se uši hluchých“ (Iz 35,5).⁵⁴

Když psal Marek své evangelium, misie u pohanů již byly v plném proudu: „Církev je tedy vyslala na cestu a oni šli přes Fénicii a Samařsko a všude k veliké radosti bratří vyprávěli, jak se i pohané obracejí k víře“ (Sk 15,1). Pro Marka však byla vyprávění o Syrofeničance a o uzdravení v pohanském Desetiměstí velmi důležitá. První vyprávění bylo připomínkou křesťanům z pohanství, že jejich víra není od jejich otců, ale z Izraele. Nemohou se tedy vyvyšovat nad děti Izraele. Lidé v Desetiměstí považovali Ježíše za tajemného divotvůrce. Léčení neprováděl před lidmi, ale bral si je stranou, jako by chtěl

⁵¹ FAUSTI, Silvano. *Nad evangeliem podle Marka: porozumět Božímu slovu*. Praha: Paulínky, 2007. s. 191.

⁵² PESCH, Rudolf. *Markusevangelium*, I, HThK II/1. Freiburg – Basel – Wien: Herder, 1989. s. 397, 417.

⁵³ POKORNÝ, Petr. *Evangelium podle Marka*, s. 142.

⁵⁴ DONAHUE, John R. – HARRINGTON, Daniel J. *Evangelium podle Marka*. Sacra Pagina. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. s. 250-253.

udržet v tajnosti své léčebné metody. Dotýkal se postižených částí nemocného a přivolával pomoc z nebe. Od ostatních divotvůrců té doby se nijak neodlišoval. Kdyby Ježíše postavil někdo do řady s ostatními léčiteli, ti by význam a smysl Ježíšova uzdravování nepochopili. Co však nemohlo zůstat ve skrytu, je, že Ježíš napravoval porušené stvoření.⁵⁵

Ježíš uzdravuje hluchého, který obtížně mluvil. Je to obraz člověka hříšného, hluchého k Božimu hlasu, který není schopen s druhými o něm mluvit.⁵⁶

3.2.2 Uzdravení v Betsaidě (Mk 8,22–26)

„Přišli do Betsaidy. Přivedli k němu slepce a prosili jej, aby se ho dotkl. I vzal toho slepého za ruku a vyvedl ho z vesnice; potřel mu slinou oči, vložil na něho ruce a ptal se ho: „Vidíš něco?“ On pozvedl oči a řekl: „Vidím lidi, vypadají jako stromy, a chodí.“ Potom mu znovu položil ruce na oči; slepý prohlédl, byl uzdraven a viděl všechno zcela zřetelně. Ježíš ho poslal domů a přikázal mu: „Ale do vesnice nechod!“

Jedná se o první ze dvou zpráv o vyléčení slepců, které Marek zaznamenává (srov. Mk 10,46–52) a také o druhý zázrak, který je uveden jen v Markově evangeliu (srov. Mk 7,31–37).⁵⁷

Ježíš přichází do rybářské vesnice Betsaidy Juliovy. Právě v okolí Betsaidy se odehrává nasycení pěti tisíců posluchačů (Mk 6,45). Slepcevi přátelé přivádějí slepce k Ježíšovi. Jejich víra je odměněna, slepec bude uzdraven. V Markově evangeliu je to první uzdravení slepého člověka. Slepcevi přátelé věřili tomu, že v Ježíši je Boží moc, která uzdravuje tělesné neduhy. Přivádějí slepce, aby se Ježíše dotkl a jeho moc ho uzdravila.⁵⁸

Každý je přiveden, ke Kristu někým, kdo ho již poznal a má za něj odpovědnost. Kdo za svého bližního necítí odpovědnost, je jako Kain (Gn 4,9). Slepec, to je učedník, který má oči, ale nevidí. Realita pro něj není příjemným nástrojem, je něčím, na co bolestně naráží, jako by se nenarodil, ještě se nedostal na světlo.⁵⁹

Uzdravení slepého je postupné. Ježíš potírá oči slepého slinou, vkládá na něj ruce a dotazuje se ho, zda něco vidí. Nevidí ostře, vidí jen siluety lidí, které mu připomínají chodící stromy (Mk 8,24). Vzhledem k jeho vyjádření ve věci rozlišení objektů lze

⁵⁵ LIMBECK, Meinrad. *Evangelium sv. Marka*, s. 90.

⁵⁶ MACDONALD, William. *Biblický komentář k Novému zákonu*, s. 146.

⁵⁷ MACARTHUR, John. *Nový zákon: komentář verš po verši*. Kroměříž: Didasko, 2013. s. 160.

⁵⁸ DONAHUE, John R. – HARRINGTON, Daniel J. *Evangelium podle Marka*, s. 267

⁵⁹ FAUSTI, Silvano. *Nad evangeliem podle Marka: porozumět Božimu slovu*, s. 208.

předpokládat, že nešlo o člověka slepého od narození. Ježíš podruhé na postiženého vkládá ruce a ten je definitivně uzdraven (Mk8,25). Průběh uzdravování je podobný jako v Mk 7,33, kde Ježíš uzdravuje hluchoněmého.

Odpovědí na otázku, proč byl slepec uzdraven na druhý pokus, nejsou zcela jasné. Jeden z názorů je, že postupné uzdravení zapříčinila složitost případu, nebo že se Ježíšovi napoprvé nepodařilo úplné uzdravení. V textu však pro tato tvrzení nenacházíme žádné odůvodnění. Rovněž názory, že zdlouhavé uzdravování mělo za příčinu slabou víru slepého, nebo že mělo sloužit jako poučení učedníků, že se stanou vidícími pozvolna a postupně poznají svého Mistra, nejsou přesvědčivé.⁶⁰

Slina je jako dech, je obrazem životní síly. Ježíš slepci předává svého Ducha. Vkládá na něj ruce, je zaplaven světlem, poukazuje tak na jeho slepotu a dává mu poznání o sobě, že je Pán. Zákrok se ještě zcela nezdařil. Stejně jako naše osvěcování, které nebude nikdy dokonalé. Ježíš chce, abychom to věděli a nechávali se neustále uzdravovat.

Jeho zrak je nedokonalý. Je podobný zraku jeho učedníků, kteří zaměňují Ježíše za přízrak. Slepec vidí alespoň do té míry, aby poznal, že nevidí dostatečně. Už poznává lidi, může už o něco nich říct, jako učedníci mohou něco říci o Ježíšovi.

Ježíš na slepého vkládá ruce dvakrát, opakovaně s ním sdílí společenství. Projasňuje se mu zrak, vidí skutečnost takovou, jaká je. Jeho zrak je ostrý a pronikavý. Nic už neunikne zraku, který daroval Ježíš svým duchem. Ježíš posílá slepého domů. Zakazuje mu chodit do vesnice tam, kde jako slepý v temnotě bydlel a žebrol. Byl předurčen k tomu, aby kráčel a přebýval ve světle. Po vyjití z temnoty jen v Bohu přichází ke světlu. Nesmí se už vrátit k tvrdosti svého srdce, pod staré otrocké jařmo, aby jeho život nebyl ještě horší než předtím (Lk 11,26).⁶¹

Postupné uzdravení Ježíšem je neobvyklé. Nevyskytuje se v evangeliu Lukáše ani Matouše. Tento příběh představuje spojení činnosti Ježíše v Galileji (Mk8,14–8,21) a jeho cestou do Jeruzaléma (Mk8,27–10,52). Je novým pohledem na uzdravování ve světle tajemství kříže. Uzdravování se koná v ústraní od lidu. První fáze uzdravení je až rituální. Po uzdravení v druhé fázi se nekonají ovace lidu, ale tiché propuštění uzdraveného.

Příběh končí tím, že slepce Ježíš posílá domů. Jeho pohnutky jsou však jiné než v příběhu uzdravení posedlého z Gerazy, kdy uzdraveného také posílá domů: „Když vstupoval na loď, prosil ho ten člověk dříve posedlý, aby směl být s ním. Ale Ježíš mu to

⁶⁰ SCHMID, Josef. *Das Evangelium nach Markus*, RNT 2. Regensburg: Pustet, 1958. s. 152.

⁶¹ FAUSTI, Silvano. *Nad evangeliem podle Marka: porozumět Božím slovu*, s. 209, 210.

nedovolil a řekl: „Jdi domů ke své rodině a pověz jim, jak veliké věci ti učinil Pán, když se nad tebou smiloval“ (Mk 5,19). Zde Ježíš nabádá slepce k pravému opaku. Nabádá ho sice, aby šel domů s upřesněním, aby ale nechodil do rybářské vesnice Betsaidy a nikde o uzdravení nemluvil. Ježíš chce tentokrát uniknout pozornosti.⁶²

Ježíš v Markově evangeliu devětkrát zakazuje uzdraveným mluvit o jejich uzdravení a své totožnosti. Je to součástí tzv. mesiánského tajemství; historicky Ježíš na sebe titul mesiáš nevztahoval zřejmě z politických důvodů. Potřeboval vysvětlit podstatu svého působení, jaké království přišel ustanovit.

Uzdravení slepého v Betsaidě (Mk 8,22–26) je obdobou uzdravení hluchoněmého: „Tu k němu přivedou člověka hluchého a špatně mluvícího a prosí ho, aby na něj vložil ruku. Vzal ho stranou od zástupu, vložil prsty do jeho uší, dotkl se slinou jeho jazyka, vzhlédl k nebi, povzdechl a řekl: „Effatha,“ což znamená ‚otevři se!‘ I otevřel se mu sluch, uvolnilo se pouto jeho jazyka a mluvil správně. Ježíš jim nařídil, aby to nikomu neříkali. Čím více jim to však nařizoval, tím více to rozhlašovali. Nadmíru se divili a říkali: „Dobře všechno učinil. I hluchým dává sluch a němým řeč.“ (Mk 7,32–37) s odkazem na přicházející Boží Království v souladu s Izaiášovým proroctvím: „Tehdy se rozevřou oči slepých a otevřou se uši hluchých“ (Iz 35,5). Středem pozornosti je uzdravení postiženého. Slepého přivádějí k Ježíšovi neznámí lidé. Bližší podrobnosti o lidech nebo o slepci evangelista Marek neuvádí. Lidé věří v Ježíšovu uzdravující moc, on léčí oči nemocného slinou a rukou.⁶³

Oba výše uvedené příběhy spojují rituální úkony, jako je plivnutí, doteky a utajení Ježíšova činu – mlčení. Důležitější je však spojení s další událostí, s příběhem o Bartimáiovi (Mk 10,46–10,52). Je to druhý příběh o darování zraku a díky své poloze na cestě do Jeruzaléma nabývají oba příběhy symbolické hodnoty. Jde tu o odkrývání tajemství Ježíšova kříže, jeho smrti a vzkříšení při jeho cestě do Jeruzaléma. Jeho učedníci postupně mění svůj názor na Ježíše jako mesiáše. Přejímají poznání, že Ježíš je pevně spjat se svým tajemstvím kříže. Jejich ostré a dokonalé prozření nastane až po Ježíšově smrti. V tomto příběhu začíná cesta, na jejímž konci se odhalí pravé poselství Ježíšovo. Podobně můžeme chápat i víru. Někdy je zahalena mlhou, a jindy ji vidíme zcela zřetelně.⁶⁴

⁶² DONAHUE John R. – HARRINGTON Daniel J. *Evangelium podle Marka*, s.266, 267.

⁶³ KERTELGE, Karl. *Markusevangelium*, NEBNT 2. Würzburg: Echter, 1994. s.82, 83.

⁶⁴ DONAHUE, John R. – HARRINGTON, Daniel J.: *Evangelium podle Marka*, s. 268, 269.

Uzdravení je podobné spíše úspěšnému léčení, proto jej pravděpodobně Lukáš a Marek nezařadili do svých evangelií. Marek je zařadil před zlom v Ježíšově vystoupení, kdy se projeví pravá autorita. Ta není založena na jeho vnější moci, ale v bezmoci, ve smrti, kdy se ukáže, že nebyl opuštěn od Boha.⁶⁵

3.2.3 Uzdravení slepého žebračka (Mk 10,46–52)

„Přišli do Jericha. A když vycházel s učedníky a s velkým zástupem z Jericha, seděl u cesty syn Timaiův, Bartimaios, slepý žebraček. Když uslyšel, že je to Ježíš Nazaretský, dal se do křiku: „Ježíši, Synu Davidův, smiluj se nade mnou!“ Mnozí ho napomínali, aby mlčel. „Synu Davidův, smiluj se nade mnou!“ Ježíš se zastavil a řekl: „Zavolejte ho!“ Izavolali toho slepého a řekli mu: „Vzchop se, vstaň, volá tě!“ Odhodil svůj plášť, vyskočil a přišel k Ježíšovi. Ježíš mu řekl: „Co chceš, abych pro tebe učinil?“ Slepý odpověděl: „Mistře, ať vidím!“ Ježíš mu řekl: „Jdi, tvá víra tě zachránila.“ Hned prohlédl a šel tou cestou za ním.“

Ježíš se přibližuje k Jeruzalému, jde přes Jericho, město zlořečené, původně zasvěcenému měsíčnímu božstvu (Joz 6,26). U frekventované cesty do Jeruzaléma sedí slepý žebraček Bartimaios, který je bez prostředků na živobytí a bez zraku. Od lidí kolem sebe uslyší, že přichází Ježíš Nazaretský a volá o pomoc.⁶⁶

Bartimaios je člověkem hledajícím pomoc, je také ale svědkem a zvěstovatelem víry. Označuje Ježíše „synem Davidovým“, židovským termínem, vycházejícím z proroctví proroka Nátana: (2 S 7,12–16). Označuje ho tak za Mesiáše. Marek zde poukazuje na skutečnost, že víra v Ježíše spasitele dojde svého naplnění pouze tehdy, když Ježíše následujeme. Ježíš jde podle příběhu Marka z Galileje na jih do Jeruzaléma. Jeho cesta vede přes Jericho, malé město uprostřed oázy. Jde s ním velký zástup. Za městem se Ježíš zastavuje u slepého žebračka: „Přišli do Jericha. A když vycházel s učedníky a s velkým zástupem z Jericha, seděl u cesty syn Timaiův, Bartimaios, slepý žebraček.“ (Mk 10,46).

Slepý žebraček jistě odjakživa touží po navrácení zraku. Dlouhá léta naříká a prosí. Musí brát, co dostane, co si vyprosí. Musí se radovat z každého daru a smířit se svým údělem. Žebraček nemá nárok na jakoukoliv podporu ani lidský soucit. Jeho sténání a prošení mají jasná pravidla a hranice. Kdyby tyto hranice přestoupil, lidé by mu to dali náležitě najevo. Lidské ohledy mu brání, aby křičel z plného hrdla „i já jsem jedním z vás“. Uvědomuje

⁶⁵ POKORNÝ, Petr. *Evangelium podle Marka*, s. 149.

⁶⁶ POKORNÝ, Petr. Tamtéž.

si ale také svou omezenost, uvažuje, že víc, než člověk je ubožák, který je závislý na pomoci druhých. Ztrácí důvod protestovat proti svému údělu. Rozvažuje, zda má cenu bojovat, nebo přijmout rezignaci.⁶⁷

Hlasitý projev slepého poukazuje na jeho bezvýchodnou situaci. Mnohé choroby v tehdejší době nedávaly naději na uzdravení. Jejich život byl nelehký. Mnohdy se živilo pouze žebráním. Život slepého žebráka byl životem v temnotě, bídě a beznaději.⁶⁸

Jsme-li mladí a zdraví, máme mnoho přání, časem, jak nám ubývá sil, přání ubývají, až zbude jen jedno, být zdravý. Bartimaios měl už jen jedno přání: vidět. Slyšel, že Ježíš činí zázraky a že by mu mohl přání splnit. Využívá svého silného hlasu a vyzývá Ježíše, aby ho uzdravil. Lidem okolo Ježíše se to nelíbí. Křiklouni jsou nepříjemní, je třeba je umlčet což lze učinit dvěma způsoby. Buď jim vyhovět, nebo je usměrnit do patřičných mezí.

Napomínají ho a vyzývají k mlčení. Nechtěli asi pokazit Ježíšův dojem z Jericha. Bartimaiovi však na lidech nezáleží, přes protesty lidí křičí ještě více. Přichází překvapení, Ježíš nechá poslat pro Bartimaia. Ten je po vyslovení svého přání pro svou víru v Ježíšovo božství a moc uzdraven. Z vděčnosti, že prozřel, jde s Ježíšem.⁶⁹

Ježíš uslyší volání žebráka, zastaví se. Nechá si ho zavolat k sobě (Mk 10,49). Lidé ho volají a zároveň povzbuzují: „Vzchop se, vstaň, volá tě!“ (Mk 10,49). Slepý odhodil plášť, na kterém seděl, kterým se přikrýval. Jednu z mála věcí, které měl. Vyskočil a šel k Ježíšovi (Mk 10,50). Odhození pláště žebrákem může být symbolem opuštění starého a nuzného života.⁷⁰

Ježíš se ptá Bartimaia, proč ho volá: „Co chceš, abych pro tebe učinil?“ Slepý odpověděl: „Mistře, ať vidím!“ Následuje milosrdné prohlášení Ježíše: „Ježíš mu řekl: „Jdi, tvá víra tě zachránila.“, které naznačuje, že slepý je uzdraven, prohlédl a nabyl zraku. Vidí a je uzdraven v rovině tělesné i duchovní. Uzdravení neprovází fyzický dotyk ani žádné uzdravující slovo. O uzdravení svědčí pouze Ježíšovo prohlášení o velikosti Bartimaiovy víry.

O tom, že víra uzdravuje člověka, píše také evangelista Marek v perikopě (Mk 9,5) „A on jí řekl: „Dcero, tvá víra tě zachránila. Odejdi v pokoji, uzdravena ze svého trápení!“ Uzdravení je okamžité a trvalé: „Hned prohlédl a šel tou cestou za ním.“

⁶⁷ IMBACH, Josef. *Biblické divy a zázraky: nadčasový existenciální význam*, s. 185, 187.

⁶⁸ SCHNACKENBURG, Rudolf. *Das Evangelium nach Markus*, II, GSL.NT 2/2. Düsseldorf: Patmos 1970. s. 118, 119.

⁶⁹ DONAHUE, John R. – HARRINGTON, Daniel J. *Evangelium podle Marka*, s. 323.

⁷⁰ PESCH, Rudolf. *Markusevangelium*, II, HThK II/2. Freiburg – Basel – Wien: Herder, 1914. s. 324.

Bartomaios mění svůj společenský status. Už není nemocným žebrákem, stává se Ježíšovým učedníkem a následovníkem, který s ním jde do Jeruzaléma. Kdo Ježíšovi uvěří, bude vidět, a kdo vidí, měl by jít za Ježíšem.⁷¹

Příběh o uzdravení slepého žebráka je situován do prostředí nedaleko města Jericha, které se nachází 25 kilometrů od Jeruzaléma. Evangelista Lukáš toto uzdravení popisuje při přibližování se k Jerichu: „Když se Ježíš blížil k Jerichu, seděl u cesty jeden slepec a žebral“ (Lk 18,35). Evangelista Matouš umísťuje děj příběhu stejně jako evangelista Marek za město Jericho: „Když vycházeli z Jericha, následoval ho velký zástup“ (Mt 20,29), hovoří zde však o uzdravení dvou slepců „A hle, dva slepí seděli u cesty; když uslyšeli, že jde kolem Ježíš, začali křičet: „Smiluj se nad námi, Pane, Synu Davidův!“ (Mt 20,30).⁷²

Uzdravení Bartimaea je druhým zázračným uzdravením slepého v Markově evangeliu. Prvním zázrakem bylo uzdravení nevidomého v Betsaidě (Mk 8,22–26).

Mezi perikopami jsou odlišnosti. V Betsaidě lidé přivádějí slepého k Ježíšovi a prosí o uzdravení. Neuvádějí se zde žádné konkrétní informace o slepci ani těch, kteří jej přivedli. Slepec je odveden Ježíšem stranou od lidí, nikdo není uzdravení přítomen. Slepec se postupně po opakovaných dotycích uzdravuje. Uzdravený člověk je poslán Ježíšem domů, dostane od něj zákaz vrátit se do vesnice. Evangelista Marek se zde soustředí především na průběh zázračného uzdravení.

Uzdravení Bartimaea u Jericha se odehrává v přítomnosti učedníků a velkého zástupu lidí. Evangelista uvádí jméno postiženého, že je žebrák, co v daný okamžik právě dělá. Bartomaios sám prosí o uzdravení, nazývá Ježíše titulem „Synu Davidův“ a oslovuje jej „můj mistře“ Uzdravení se uskuteční neprodleně na základě víry postiženého, Bartomaios následuje Ježíše. Hlavním tématem perikopy je víra a následování.⁷³

Perikopě o uzdravení slepého žebráka předchází Ježíšova slova o jeho oběti jako výkupném za mnohé. S tím souvisí výzva učedníkům, aby sloužili druhým. Při uzdravení slepého žebráka Bartimaia jde však o něco jiného, o následování Ježíše. Ježíšovi učedníci nemohou pochopit, že je to jediná možnost, jak jít po správné cestě. Jinak člověk bude vždy „slepým žebrákem“.⁷⁴

⁷¹ DONAHUE, John R. – HARRINGTON, Daniel J. *Evangelium podle Marka*, s. 325.

⁷² DONAHUE, John R. – HARRINGTON, Daniel J. Tamtéž, s. 323.

⁷³ KERTELGE, Karl. *Markusevangelium*, s.106.

⁷⁴ LIMBECK, Meinrad. *Evangelium sv. Marka*, s. 138.

Zázračná uzdravení jsou jedinečná, ale nechtějí být hádankami. Naopak mají sloužit k lepšímu pochopení Ježíšova božství. Mají vést člověka především k obrácení a jinému jednání. Zázračné uzdravení působí na člověka a budí jeho zájem. Člověk se přímo účastní příběhu a musí se rozhodnout, zda bude s Ježíšem, nebo půjde dosavadní cestou.⁷⁵

Příběh o Bartimaiovi je příběhem víry. Ve 49. verši volá Ježíš Bartimaia. Ve verši 51 Ježíš zjišťuje, co po něm Bartimaios chce. Ve verši 52 je prohlášen za uzdraveného na základě své víry. Stává se tak příkladem víry v Ježíše a stává se jeho učedníkem.

V Markově evangeliu je Ježíšova cesta do Jeruzaléma orámována uzdravením slepého v perikopě 8,22–8,26 (počátek cesty) a uzdravením Bartimaia 10,46–52 (konec cesty). Vzhledem k umístění těchto příběhů v Markově evangeliu získávají tyto zázraky symbolický význam. Na počátku cesty evangelista Marek v uzdravení prvního slepce nejprve ukazuje, jak obtížné je prohlédnout a poznat, kým Ježíš je, a jak náročné je jeho následování.

Cesta do Jeruzaléma je předehrou Ježíšova odmítnutí ze strany lidu, zrady učedníků, utrpení a smrti ze strany tehdejších úředníků. V průběhu cesty do Jeruzaléma seznamoval Ježíš učedníky s tím, kdo je, co ho čeká a co čeká jeho následovníky.⁷⁶

Žebrák Bartimaios je vzorem, jak máme postupovat v těžkých chvílích svého života. Neřekl si, že už se nedá nic změnit, nevzdal se. Naopak zaujal postoj víry a naděje. Nenechal se odradit ve svém úsilí o uzdravení ani svým okolím. Nemocný slepý vyhrál tento zápas nad zdravými a vidoucími. Vyhrál, protože vytrval, i když mu okolí a okolnosti nepřály. Nosným prvkem tohoto příběhu je však víra. Víra, která odráží náš vnitřní postoj pokory a důvěry v Boha. Víra, kterou jedni obdivují a druzí zatracují.

Příběh tohoto zázračného uzdravení končí Markovým dovětkem: „Hned prohlédl a šel tou cestou za ním“ (Mk 10,52). Bartimaios se stal Ježíšovým učedníkem a následoval ho až do Jeruzaléma, kde byl Ježíš umučen.

Kdo chce jít za Ježíšem, musí být připraven na utrpení. Mylně se mnozí domnívali, že v tomto duchu musí křesťané vyhledávat bolest a utrpení. Ježíš utrpení nevyhledával, on proti němu bojoval, nechtěl zemřít na kříži.

V příběhu Bartimaia můžeme zaznamenat tři zázraky. Překřičel ty, co měli jiný názor, a zajistil si pozornost. Druhý zázrak je, že se uzdravil a šel za Ježíšem. Třetí zázrak nastává tehdy, když si čtenář tento příběh osvojí a jde ve stopách Bartimaia a následuje

⁷⁵ PORSCH Felix, *Mnoho hlasů jedna víra*, Zvon, České katolické nakladatelství Praha, 1993, s. 78.

⁷⁶ DONAHUE, John R. – HARRINGTON, Daniel J. *Evangelium podle Marka*, s. 326.

Ježíše. Bartimaios je nám ještě příkladem v jedné věci. Měl nezvratnou víru, že ho Ježíš uzdraví. Což je patrné z Ježíšovy poznámky: „tvá víra tě zachránila“.⁷⁷

3.2.4 Shrnutí

Markovo evangelium je vyprávěním o Ježíši z Nazareta. Jeho úlohou je představit Ježíše jako syna Božího a zasadit jej do kontextu zápasu se satanem. Dějištěm Ježíšova působení je Galilea a její okolí. Vše zapadá do souvislosti vyhlášení Božího království. Markův Ježíš pospíchá z místa na místo. Povolává učedníky, učí a uzdravuje lidi posedlé zlými duchy a postižené nemocemi těla. Při svém působení se Ježíš setkává s nedorozuměními a odporem ze strany učitelů zákona i příbuzných. Ježíš v podobenstvích vysvětluje tajemný rozměr Božího království, jeho přítomnost a růst spolu s předpoklady pro jeho přijetí. Vybrané perikopy ukazují, že Ježíš má moc slova, koná mocné skutky nad nemocí a postižením. Setkává se však často s nevěrou.⁷⁸

Ježíš boří hranice mezi pohany a židy. Odpovídá na prosby o uzdravení (7,31–37; 8,22–26; 10,46–52) člověka hluchého a špatně mluvícího.

V perikopě (Mk 7,31–37) na cestě ke Galilejskému moři Ježíš uzdravuje člověka hluchého a špatně mluvícího. Uzdravení se uskuteční ve dvou krocích. Autor nám představuje Ježíše jako Mesiáše a Božího syna s odkazem na Izaiášovo proroctví (Iz 35,4n).

Uzdravení slepého v (Mk 8,22–26) je druhý příběh o darování zraku. Je to opět odkaz na přicházející Boží království v souladu s Izaiášovým proroctvím (Iz 35,5). Středem pozornosti je uzdravení nemocného.

Díky své poloze na cestě do Jeruzaléma nabývají oba příběhy symbolické hodnoty. Jde tu o odkrývání tajemství Ježíšova kříže, jeho smrti a vzkříšení při jeho cestě do Jeruzaléma. Jeho učedníci postupně mění svůj názor na Ježíše jako mesiáše. Přejímají poznání, že Ježíš je pevně spjat se svým tajemstvím kříže. Jejich ostré a dokonalé prozření nastane až po Ježíšově smrti. V tomto příběhu začíná cesta, na jejímž konci se odhalí pravé poselství Ježíšovo. Podobně můžeme chápat i víru, kdy někdy je zahalena mlhou, a jindy ji vidíme zcela zřetelně.⁷⁹

Úryvek (Mk 10,46–52) přináší uzdravení dalšího slepce. Ukazuje jeho nezměrnou víru v Ježíše jako prostředníka Božího a sílu víry. Důležitější, než uzdravení Bartimaiovo je

⁷⁷ IMBACH, Josef. *Biblické divy a zázraky: nadčasový existenciální význam*, s. 186, 188, 190.

⁷⁸ DONAHUE, John R. – HARRINGTON, Daniel J. *Evangelium podle Marka*, s. 32, 33.

⁷⁹ DONAHUE, John R. – HARRINGTON, Daniel J. *Tamtéž*, s. 268, 269.

poznání Ježíše, kdo vlastně je. Neméně důležitá je změna postoje Bartimaia a následování Ježíše. Příběh o Bartimaiovi je příběhem víry.⁸⁰

3.3 Ježíšovy zázraky uzdravení smyslů v Matoušově evangeliu

Autorství evangelia se připisuje Ježíšovu učedníku Matoušovi. Evangelium vzniká v sedmdesátých až osmdesátých letech a je určeno pro křesťany z židovského původu. Evangelista Matouš zřejmě znal evangelium podle Marka a zahrnul je do svého spisu. Židovské zvyky a hebrejské výrazy zde nejsou vysvětlovány. Matouš napsal evangelium hebrejsky (aramejsky).

Ústředním tématem evangelia je platnost a interpretace Tóry. Matouš ve svém evangeliu naznačuje, že křesťanská církev je pokračovatelkou poslání starozákonního Božího lidu. Kristus je ve své církvi přítomen v Duchu svatém a ve svátostech. Jejím posláním je misie mezi národy, které dosud nepoznaly Krista (Mt 28,19;28,20). Pravidlem života církve je Ježíšovo učení (Mt 28,20). Ježíš je Mesiáš, syn Boží (Mt 16,18n). V evangeliu zdůrazňuje vděčnost za Boží milosrdenství (Mt 18,23) pro všechny (Mt 20,1–16). V Matoušově evangeliu je poukazováno na to, že Ježíšův příběh je naplněním starozákonních zaslíbení. Ježíšovo učení zákon neruší, ale naplňuje. Ukazuje to také prostřednictvím mocných činů Ježíšových, uzdravením postižených. V Matoušově evangeliu je uvedeno šest uzdravení ze smyslového postižení.⁸¹

Matouš chce posílit důvěru v Ježíše a jeho slova. Vždyť Ježíši záleží na spáse všech, k nimž byl poslán. Matouš tak vkládá do svého evangelia několik příběhů o zázracích. Čerpá během toho látku z Markova evangelia a Logií. Jeho záměrem je zdůraznit uzdravující setkání s Ježíšem, nikoliv zázrak, jak je tomu v evangeliu Markově. Své pojednání o uzdravení staví jako pozvání pro čtenáře, aby u Ježíše hledali spásu za všech okolností tak, aby se naplnilo Izaiášovo proroctví: „On slabosti naše na sebe vzal a nemoci nesl“ (Mt 8,17). Každý může prosit Ježíše o cokoliv. Ze spásných zkušeností s Ježíšem roste důvěra k jeho slovům. Ti, co byli s ním, se dověděli se, jak je Bůh miluje.⁸²

⁸⁰ IMBACH, Josef. *Biblické divy a zázraky: nadčasový existenciální význam*, s. 186, 188, 190.

⁸¹ *Bible: Písmo svaté Starého a Nového Zákona*. Nový zákon, s. 11.

⁸² LIMBECK, Meinrad. *Evangelium sv. Matouše*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996. České katolické biblické dílo s. 113–118.

3.3.1 Uzdravení dvou slepců (Mt 9,27–31)

„Když šel Ježíš odtamtud dál, šli za ním dva slepci a křičeli: „Smiluj se nad námi, Synu Davidův!“ A když vešel do domu, přistoupili ti slepci k němu. Ježíš jim řekl: „Věříte, že to mohu učinit?“ Odpověděli mu: „Ano, Pane.“ Tu se dotkl jejich očí a řekl: „Podle vaší víry se vám staň.“ A otevřely se jim oči. Ježíš jim pohrozil: „Ne aby se to někdo dověděl!“ Oni však šli a rozhlásili ho po celé té krajině.

Matouš v evangeliu hovoří o dvou slepcích. Jsou dva, aby si pomáhali na cestě a zvětšila se tak šance setkání s Ježíšem.⁸³ Zdvojením postav v příběhu autor zvyšuje velikost líčeného děje, vyzdvihuje společně nesené utrpení a vzájemnou podporu ve víře.⁸⁴ Nejsou to žebráci, kteří sedí u cesty. Jdou za Ježíšem pro jeho pověst cíleně. Jejich slepota jim neumožňuje jednoznačně identifikovat Ježíše. Dovolávají se ho proto zpovzdálí.

Slepce nazvali Ježíše synem Davidovým tj. králem Izraele, mesiášem. Vnáší tak do příběhu královský a politický motiv. Překvapivé je, proč toto oslovení používají. Nabízejí se dvě možnosti. Buď chtějí poukázat na skutečnost, že Syn Davidův je někdo, kdo má schopnost léčit, stejně jako léčil Šalomoun nebo Král David. Další možností je, že se snaží politickým titulem Ježíši zalichotit.

Venku na volném prostranství se jim nepodaří setkat se s Ježíšem, teprve večer, když vešel do domu se sním shledávají. Ježíš prověřuje jejich víru a důvěru v jeho schopnosti. Uzdravení se pak děje v souladu s jejich přesvědčením. Víra v příběhu hraje dominantní roli.

Ježíš slepcům přikazuje, aby o události pomlčeli. Oni však učiní přesný opak. Ježíš nechce, aby ho lidé vyhledávali a vnímali jako léčitele a divotvůrce.

My také Ježíše nevidíme, ztrácí se nám i cesta, po které Ježíš šel a po které máme jít. Modlíme se stejně jako slepci do tmy a doufáme, že nás Ježíš zaslechne. Žijeme v naději, že jednou prohlédneme a uvidíme Ježíše tváří v tvář.⁸⁵

Vyléčení dvou slepců (Mt 9,27–31) vychází z příběhu uzdravení slepého Bartimaia (Mk 10,46–52). Tvoří dvojici s příběhem o uzdravení v Jerichu Mt 20,29–34. Podstatou Ježíšových příběhů o uzdravení je volání dvou slepců: „Smiluj se nad námi, Synu

⁸³ MRÁZEK, Jiří. *Evangelium podle Matouše*. Praha: Centrum biblických studií AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2011. Český ekumenický komentář k Novému zákonu. s. 155 až 159.

⁸⁴ GNILKA, Joachim. *Das Matthäusevangelium*, I, HThK I/1, Freiburg – Basel – Wien: Herder, 1986, s.344.

⁸⁵ MRÁZEK, Jiří. *Evangelium podle Matouše*, s. 155–159.

Davidův!“ (Mt 9,27). Syn Davidův je christologický titul. Následuje prověření víry slepců: „Věříte, že to mohu učinit?“ (Mt 9,28), což je zároveň předpoklad jejich uzdravení.⁸⁶ „Řekli mu: ‚Ano, Pane.‘ Tu se dotkl jejich očí a řekl: ‚Podle vaší víry se vám staň.‘“ (Mt 9,28–30). Slova, která pronesl Ježíš, tady neznamenají podle míry nebo velikosti vaší víry, ale uzdravení se děje v souladu s vaším přesvědčením; mám vaši důvěru pro toto otevření očí. Víra zde hraje velkou roli. Slepci vedeni vírou berou Ježíše za slovo a on na jejich víru odpovídá.

Otevřeli se jim oči, jsou uzdraveni. Ježíš jim současně hrozí: „Ne aby se to někdo dověděl!“ (Mt 29,31). Zákaz lze vnímat tak, že Ježíš nechce, aby jej lidé vnímali jako divotvůrce nebo léčitele.⁸⁷

Osvícení Boží milostí začíná touhou následovat Ježíše. Kdo jde za ním, přijde k plnému světlu. Slepec žije v temnotě, ještě nepoznal světlo. První osvícení zažívá, když si uvědomí, že je slepý. Kdo je stvořen pro světlo, ví, že je slepý. Kdo ví, že je slepý, pochopí, že není stvořen pro tmu. Vědomí vlastní slepoty pochází z naší důstojnosti, jsme stvořeni k tomu, abychom měli účast na Božím světle a životě.

Světlo je počátek stvoření. Slepota je protiklad zraku tak, jako temnota je v protikladu k světlu. Skutečnost je stejná pro toho, kdo vidí i pro nevidoucího. Rozdílný je způsob vnímání skutečnosti. Vidoucí z ní má potěšení a ten, kdo nevidí, je z ní nešťastný.⁸⁸

3.3.2 Uzdravení posedlého (Mt 12,22–37)

„Tehdy k němu přivedli posedlého, který byl slepý a němý; a uzdravil ho, takže ten němý mluvil i viděl. Zástupy žasly a říkaly: ‚Není to Syn Davidův?‘“ Když to slyšeli farizeové, řekli: „On nevyhání demony jinak než ve jménu Belzebula, knížete démonů.“ Protože znal jejich smýšlení, řekl jim: „Každé království vnitřně rozdělené pustne a žádná obec ani dům vnitřně rozdělený nemůže obstát. A vyhání-li satan satana, pak je v sobě rozdvojen; jak tedy bude moci obstát jeho království? Jestliže já vyháním demony ve jménu Belzebula, ve jménu, koho je vyhánějí vaši žáci? Proto oni budou vašimi soudci.

Jestliže však vyháním demony Duchem Božím, pak už vás zastihlo Boží království.

Což může někdo vejít do domu silného muže a uloupit jeho věci, jestliže dříve toho siláka nespoutá? Pak teprve vyloupí jeho dům. Kdo není se mnou, je proti mně; a kdo se

⁸⁶ HARRINGTON, Daniel J. *Evangelium podle Matouše*, s. 156–161.

⁸⁷ MRÁZEK, Jiří. *Evangelium podle Matouše*, s. 158,159.

⁸⁸ FAUSTI, Silvano. *Nad evangeliem podle Matouše: porozumět Božímu slovu*. Praha: Paulínky, 2009, s. 192.

mnou neshromazďuje, rozptyluje. Proto vám pravím, že každý hřích i rouhání bude lidem odpuštěno, ale rouhání proti Duchu svatému nebude odpuštěno. I tomu, kdo by řekl slovo proti Synu člověka, bude odpuštěno; ale kdo by řekl slovo proti Duchu svatému, tomu nebude odpuštěno v tomto věku ani v budoucím. Zasad'te dobrý strom, i jeho ovoce bude dobré. Zasad'te špatný strom, i jeho ovoce bude špatné. Strom se pozná po ovoci. Plemeno zmijí: Jak může být vaše řeč dobrá, když jste zlí? Čím srdce přetéká, to ústa mluví. Dobrý člověk z dobrého pokladu srdce vynáší dobré; zlý člověk ze zlého pokladu vynáší zlé. Pravím vám, že z každého planého slova, jež lidé promluví, budou skládat účty v den soudu. Neboť podle svých slov budeš ospravedlněn a podle svých slov odsouzen.“

V Matoušově evangeliu je postižený posedlý démonem, který zapříčiňuje jeho slepotu a hluchotu. Po Ježíšově zásahu postižený vidí i mluví, je úplně uzdraven. Nevidomost a hluchoněmost jsou zde představeny jako posedlost v odkazu na něco hlubšího, co člověka posedlo. Poruchy sluchu, řeči i zraku mohou být závislé na psychice. Můžeme tedy předpokládat, že právě v tomto případě Ježíš odstranil psychický problém, důsledkem čehož postižený nebyl schopen komunikovat se svým okolím.

Matouše zajímají ohlasy, s nimiž se v Ježíšově působení setkává. Zástupy se v úžasu ptají: „není to Syn Davidův?“. Pojem syn Davidův bývá často snadno a rychle interpretován jako součást politického očekávání, obnovitel davidovské říše. Matouš však jistě zná i jinou tradici. V jeho evangeliích je syn Davidův spojován s uzdravováním.⁸⁹

Svědci na uzdravení posedlého reagují ztotožněním Ježíše s postavou Syna Davida, tj. Syna Božího. Označují tak Ježíše za mesiáše, který naplňuje dávná proroctví, a to proroctví Izaiášova: „I uslyší v onen den hluší slova knihy a oči slepých prohlédnou z temnoty a ze tmy“ (Iz 29,18) a dále „Tehdy se rozevřou oči slepých a otevřou se uši hluchých.“ (Iz 35,5), a Micheášova: „A ty, Betléme efratský, ačkoli jsi nejmenší mezi judskými rody, z tebe mi vzejde ten, jenž bude vládcem v Izraeli, jehož původ je odpradávná, ode dnů věčných“ (Mich 5,1), což znamená, že je to ten, který se narodil ve městě Davidově, je z Davidova rodu a přišel, aby převzal jeho království.⁹⁰

Lidé žili v očekávání, že mesiáš bude králem. Text z Izaiášova proroctví jejich očekávání potvrzuje. Zástupy žasnou, kladou otázku, ale v mysli již mají zamítavou odpověď. To nemůže být Mesiáš. Mesiáš bude přece jiný. Odpověď zástupu je ohrožena předsudky proti Synu člověka. Opakuje se obvinění farizejů: „Ve jménu knížete démonů

⁸⁹ MRÁZEK, Jirí. *Evangelium podle Matouše*, s. 204,205.

⁹⁰ HARRINGTON, Daniel J. *Evangelium podle Matouše*, s. 208-214.

vyhání démony.“ (Mt 9,34). Farizeové už jsou rozhodnuti zbavit se Ježíše. Proto uzdravení interpretují negativně, ačkoli je to proti zdravému rozumu.⁹¹

Farizeové se opírají o skutečnost, že dav je užaslý, ale zároveň nejistý. Zaútočí tedy na uzdravující událost, kterou se dav snaží zpracovat. Proti možnosti, že Ježíš je davidovský král, staví přesně opačnou. Ježíš je spolčen s ďáblem, aby lid obalamutil a svedl. Chce být provolán králem.⁹²

Židé nepopírají Ježíšovy zázraky, ale Ježíšovo prohlášení, že činí zázraky „s pomocí Ducha Božího“ („Božím prstem = Boží mocí“), protože to by pak museli uznat, že je Božím vyslancem.⁹³

Farizeové označují Ježíše za pomocníka Satana, který prostřednictvím Ježíše poroučí zlým duchům, a ti ho poslouchají. Ježíš jim však vysvětluje původ svých exorcizmů.⁹⁴

Židé nemluví přímo s Ježíšem, ale snaží se ovlivnit užaslý dav. Neobviňují také Ježíše z přesvědčení, ale z vykonstruovaného obvinění. Snaží se Ježíše za každou cenu v očích lidí společensky zdiskreditovat. Ježíš nejprve uklidňuje dav, potom ostře vyvrací tvrzení farizeů. Království zpravidla nejedná samo proti sobě, přineslo by mu to zkázu. Není možné, aby království v rozkladu ovládlo svět. Podobně je tomu v rodině. Jestliže se její členové postaví proti sobě, rodina se rozpadne. Jestliže ďábel pomáhá likvidovat ďábla, je to dobrá zpráva, jeho moc brzo zanikne.⁹⁵

Kristus poukazuje na židovské exorcisty, někteří z nich byli farizeové (Tob 8,1–5, Sk 19,13–16). Staví své exorcismy vedle těch židovských a chce po farizejích, aby mu vysvětlili původ jejich exorcizmů. Jestliže farizeové vyhánějí démony pomocí Ducha svatého, proč by nemohl Ježíš?⁹⁶

Ježíš ukazuje nesmyslnost svého obvinění. Satan je zlý, ale není hloupý, nejde sám proti sobě. Zlo má svou vnitřní soudržnost, často větší než dobro. Ježíš vyhání zlého ducha s mocí Ducha, kterého přijal při křtu, který ho pak vyvedl do pouště: „Tehdy byl Ježíš Duchem vyveden na poušť, aby byl pokoušen od ďábla“ (Mt 4,1) a zvítězil nad ním. Ježíš svým působením šíří Boží království. Jeho činnost odkrývá ďábelskou masku kdekoliv, i v srdcích farizejů. Jejich odpor proti němu je satanský. On od démonů osvobozuje, oni jsou jimi posedlí.

⁹¹ FAUSTI, Silvano. *Nad evangeliem podle Matouše: porozumět Božímu slovu*. s.259.

⁹² MRÁZEK, Jirí. *Evangelium podle Matouše*, s. 206.

⁹³ PORSCH, Felix. *Mnoho hlasů jedna víra*, Zvon, České katolické nakladatelství Praha, 1993, s.53.

⁹⁴ HARRINGTON, Daniel J. *Evangelium podle Matouše*, s. 208–214.

⁹⁵ MRÁZEK, Jirí. *Evangelium podle Matouše*, s. 206.

⁹⁶ HARRINGTON, Daniel J. *Evangelium podle Matouše*, s. 210.

Zlý duch je silák, který uchvátil člověka a zotročil ho. V Ježíši přichází někdo silnější (srov. Mt 3,11), který zlého přemůže a vyjme mu oběť z ruky.⁹⁷

Postoj farizejů odhalil, že nebyli za jedno s Ježíšem. Naopak byli proti němu, odmítali pro něho pracovat a snažili se mařit Boží dílo. Člověk je buď s Kristem, nebo proti Kristu. Není možné zůstat neutrální.⁹⁸

Ježíš konfrontuje farizeje, kteří odmítají činy pocházející od Boha (J 11,48, Sk 4,16). Když nemohou popřít Ježíšovy skutky, které skrze něj Duch svatý vykonal, přisoudí je Satanovi (Mt 12,24; Mk 3,22). Někdo, kdo nezažil Boží moc a Krista odmítne, může dojít odpuštění. Bůh odpustil i farizeji Saulovi z Tarsu, protože jeho nevíra pramenila z nevědomosti (1Tm 1,13). Ti, kteří uznávají Ježíšovy skutky a oprávněnost jeho nároků, a přesto ho odmítnou, hřeší proti „Duchu svatému“, protože Duch svatý svědčí o Kristu a učí nás pravdě (J 15,26; J16,14–15). Farizeové tak nemohou očekávat, že jim bude odpuštěno.⁹⁹

Ježíš uzdravuje pomocí Ducha svatého. Uzdravení přichází z království Božího, nikoliv Satanova. Je zde nastolena otázka, kde se bere Ježíšova moc konat exorcismy a jaký je význam jeho zázračného uzdravení. Exorcismy se vynořují jako znamení přítomnosti Božího království: „Jestliže však vyháním demony Duchem Božím, pak už vás zastihlo Boží království“ (Mt 12,28).¹⁰⁰

Osvícení boží milostí začíná touhou následovat Ježíše. Kdo jde za ním, přijde k plnému světlu. Slepec žije v temnotě, ještě nepoznal světlo. První osvětlení zažívá, když si uvědomí, že je slepý. Kdo je stvořen pro světlo, ví, že je slepý. Kdo ví, že je slepý, pochopí, že není stvořen pro tmu. Vědomí vlastní slepoty pochází z naší důstojnosti, jsme stvořeni k tomu, abychom měli účast na božím světle a životě.

Světlo je počátek stvoření. Slepota je protiklad zraku tak, jako temnota je v protikladu k světlu. Skutečnost je stejná pro toho, kdo vidí i pro nevidoucího. Rozdílný je způsob vnímání skutečnosti. Vidoucí z ní má potěšení a ten, kdo nevidí, je z ní nešťastný.¹⁰¹

3.3.3 Uzdravení u Galilejského moře (Mt 15,29–31)

Odtud Ježíš přešel zase ke Galilejskému moři; vystoupil na horu a posadil se tam.

⁹⁷ FAUSTI, Silvano. *Nad evangeliem podle Matouše: porozumět Božímu slovu*, s. 259.

⁹⁸ MACDONALD, William. *Biblický komentář k Novému zákonu*, s. 64.

⁹⁹ MACARTHUR, John. *Nový zákon: komentář verš po verši*, s. 84.

¹⁰⁰ HARRINGTON, Daniel J. *Evangelium podle Matouše*, ed. Sacra Pagina. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009, s. 208–214.

¹⁰¹ FAUSTI, Silvano. *Nad evangeliem podle Matouše: porozumět Božímu slovu*, s. 192.

Tu se k němu sešly celé zástupy a měly s sebou chromé, mrzáky, slepé, hluchoněmé a mnohé jiné. Klady je k jeho nohám a on je uzdravil, takže se zástupy divily, když viděly, že němí mluví, mrzáci jsou zdraví, chromí chodí a slepí vidí; i velebily Boha izraelského.

Ježíš odešel z území Týru a Sidónu do země Heroda Antipy, kde nedaleko Galilejského jezera uzdravuje nemocné. Byli to pravděpodobně pohané z okolních zemí, kteří poznali, že se mohou setkat tváří v tvář s Bohem Izraele.¹⁰²

Ježíš jde se na blíže neurčenou horu. Na odloučeném místě se setkává se zástupy lidu. Zástupy jeho příznivců se musely dovědět o Ježíšově cestě v průběhu jeho pochodu podél pobřeží. Do popředí Matoušova evangelia se dostává zázračné uzdravení. Uzdravení, které se od Ježíše očekává. Ježíš plní své poslání, bere na sebe naše strasti, aby se naplnilo, co je řečeno ústy proroka Izaiáše: „On slabosti naše na sebe vzal a nemoci nesl“ (Mt 8,17).

Před Ježíšem se objevuje na zvláštním místě zvláštní společenství. Jsou zde jedinci zdraví i nemocní. Nemocní nezůstali doma. Příbuzní se snaží za každou cenu dopravit nemocné k Ježíšovi. Před Ježíšem stanou lidé se smyslovým postižením (slepí a hluchoněmí), tělesně postižení (mrzáci a chromí) a mnozí ještě s jinými chorobami.¹⁰³

Izraelité/Židé se měli chovat k postiženým ohleduplně, v souladu s nařízením v knize Leviticus: „Nebudeš zlořečit hluchému a slepému nepoložíš do cesty překážku, ale budeš se bát svého Boha. Já jsem Hospodin“ (Lv 19,14).¹⁰⁴

Všichni tito lidé byli však vyloučeni z náboženského života, ze středobodu Izraele. Postižený nesměl do chrámu, nesměl znesvětit bohoslužbu svým handicapem. Ježíš se od těchto potřebných neodvrací, ale naopak jim věnuje svou pozornost, chce jim prokázat svou lásku, vždyť i těchto lidí se Ježíšovo poselství týká. A Ježíš nemocné uzdravuje bez rozdílu. Víra v Ježíše, jeho učení a své uzdravení zaručuje úspěšnost: „němí mluví, mrzáci jsou zdraví, chromí chodí a slepí vidí; i velebily Boha izraelského“. Zástupy uzdravených nemocných oceňují uzdravení, nechápou je jako samozřejmost, jsou v úžasu a chválí Boha. Hlavní důraz klade Matouš na myšlenku, že Ježíš miluje zvláště ty, kteří se k němu obracejí ve svých potřebách a kterým může prokázat svou lásku, když mají nějakou potřebu a nedokonalost.¹⁰⁵

Tam, kde Marek (Mk 7,31–37) líčí uzdravení hluchoněmého, pojednává Matouš (Mt 15,29–31) zcela všeobecně o tom, že „se k němu sešly celé zástupy a měly s sebou

¹⁰² MACDONALD, William. *Biblický komentář k Novému zákonu*, s. 76.

¹⁰³ MRÁZEK, Jiří. *Evangelium podle Matouše*, s. 273, 274.

¹⁰⁴ DOUGLAS, J. D., ed. *Nový biblický slovník*, s. 1135.

¹⁰⁵ MRÁZEK, Jiří. *Evangelium podle Matouše*, s. 273, 274.

chromé, mrzáky, slepé, hluchoněmé a mnohé jiné... a on je uzdravil". Tím vyobrazil Ježíše zřetelněji než Marek ve světle příslibu proroka Izaiáše: „Řekněte nerozhodným srdcím: „Buďte rozhodní, nebojte se! Hle, váš Bůh přichází s pomstou, Bůh, který odplácí, vás přijde spasit.“ Tehdy se rozevřou oči slepých a otevřou se uši hluchých. Tehdy kulhavý poskočí jako jelen a jazyk němého bude plesat. Na poušti vytrysknou vody, potoky na pustině.“ (Iz 35,4–6).¹⁰⁶

Matouš po uzdravení slepých a němých rozšiřuje spektrum nemocí, které Ježíš uzdravil. Je to opět v kontextu Izaiášova proroctví (Iz 35,5–6). Ve starozákonním textu chybí zmínka o tělesně postižených. Matouš je ve svém evangeliu neopomenul.

V závěru Matouš uvádí, že zástupy „velebily Boha Izraele“. Zde je návod, co máme dělat, prokáže-li nám Bůh svou milost.

Matouš zde vytváří novou scénu o uzdravení shromáždění, kde se vyskytovaly různé nemoci. Jeho motivem mohla být snaha zakomponovat do příběhu prvek christologie nebo učednictví. Děj situuje na židovské území. Drží se Markovy myšlenky: „Jsem poslán jen ke ztraceným ovcím z lidu izraelského“ (Mt 15,24). Chce zdůraznit podivuhodnou Ježíšovu uzdravující moc.¹⁰⁷

3.3.4 Uzdravení v Jerichu (Mt 20,29–34)

„Když vycházeli z Jericha, následoval ho velký zástup. A hle, dva slepí seděli u cesty; když uslyšeli, že jde kolem Ježíš, začali křičet: „Smiluj se nad námi, Pane, Synu Davidův!“ Zástup je napomínal, aby mlčeli, ale oni křičeli ještě víc: „Smiluj se nad námi, Pane, Synu Davidův!“ Ježíš se zastavil, zavolal je a řekl jim: „Co chcete, abych pro vás učinil?“ Odpověděli mu: „Pane, ať se otevřou naše oči!“ Ježíš pohnut soucitem, dotkl se jejich očí, a hned prohlédli; a šli za ním“.

Ježíš jde do Jeruzaléma. Jericho je jeho poslední zastávka před Jeruzalémem. Ježíš tedy vyšel na poslední etapu své cesty, Jeruzalém je na dosah. Ježíše do Jeruzaléma doprovázejí zástupy, které kolem sebe nashromáždil v Galilei. U cesty sedí dva slepí, oslovují Ježíše: „Pane, Synu Davidův“ a prosí o uzdravení. Opakovaně se setkáváme s dvojicí postižených a oslovením Synu Davidův.¹⁰⁸

S označením Ježíš, syn Davidův, se u Matouše setkáváme již v úvodu jeho evangelia (Mt 1,1). Výraz „syn Davidův“ je v Matoušově evangeliu oblíbený Ježíšův titul, používá

¹⁰⁶ LIMBECK, Meinrad. *Evangelium sv. Matouše*, s. 177, 178.

¹⁰⁷ HARRINGTON, Daniel J. *Evangelium podle Matouše*, s. 266, 267.

¹⁰⁸ MRÁZEK, Jiří. *Evangelium podle Matouše*, s. 344.

ho při zázračných uzdraveních (9,27; 12,23; 15,22; 20,30n). Matouš také používá často označení Ježíše jako „Pána“, a to při vyjadřování učedníků i trpících „Pane, smiluj se“ nebo „Pane, zachraň mě“, srov. Mt 8,25; 9,27; 14,30; 15,22; 17,15; 20,30n). Matouš zde zdůrazňuje Ježíšovu božskou důstojnost. Zázračné události soustřeďuje v setkání trpícího s Pánem, kdy zdůrazňuje potřebu víry (srov. např. 8,14; 9,18–26.27–34).¹⁰⁹

Ježíš se zastavil a zavolal je. Když se jich zeptal, co chtějí, šli hned k podstatě věci: „Pane, ať se otevrou naše oči!“ Ježíš projevil své milosrdenství a dotkl se jejich očí. Ihned byli uzdraveni a šli za ním.¹¹⁰

Zpráva o uzdravení je opřena o příběh o Bartimaovi (Mk 10,46–52). Matouš v příběhu vyzdvihuje uzdravující moc „syna Davidova“ a jeho milosrdenství.¹¹¹ Při porovnání příběhu Matoušova (Mt 20,29–34) a Markova (Mk 10,46–52) najdeme některé rozdíly. Marek je ve vyprávění evangelního příběhu podrobnější. Pojmenovává postiženého jménem, poukazuje na jeho společenský status, popisuje průběh uzdravení slepce Ježíšem v dějové posloupnosti. Matouš na rozdíl od Marka uvádí dva slepé na místo Markova jednoho. Matouš píše evangelium pro Židy, mluví tedy o „dvou“ postižených, pravděpodobně proto, že dva svědci jsou dle židovského zákona minimální počet pro platnost svědectví (2 K 13,1).¹¹²

V Matoušově evangeliu slepci ve svém zvolání označují Ježíše za „Pána“ (Mt 20,30 – 31), v Markově evangeliu slepec nazývá Ježíše „Mistrem“. V Markově evangeliu Ježíš léčí slepce slovem a v Matoušově dotykem.¹¹³

Slepce vědí, za co mají prosit, aby se jim otevřely oči. Osvícení, které je cílem evangelia, znamená poznat Ježíše jako Syna člověka, Syna Davidova.¹¹⁴

3.3.5 Uzdravení v Jeruzalémském chrámě (Mt 21,14 –16)

„Přistoupili k němu v chrámě slepí a chromí, a on je uzdravil. Když velekněží a zákoníci viděli jeho udivující činy i děti volající v chrámě „Hasana Synu Davidovu“, rozhněvali se a řekli mu: „Slyšíš, co to říkají?“ Ježíš jim odpověděl: „Ovšem! Nikdy jste nečetli: ‚Z úst nemluvňátek a kojenců připravil sis chválu?‘“

¹⁰⁹ PORSCH Felix, *Mnoho hlasů jedna víra*, s. 85, 86.

¹¹⁰ MACDONALD, William. *Biblický komentář k Novému zákonu*, s. 20, 21.

¹¹¹ HARRINGTON, Daniel J. *Evangelium podle Matouše*, s. 319.

¹¹² MACDONALD, William. *Biblický komentář k Novému zákonu*, s. 92.

¹¹³ HARRINGTON, Daniel J. *Evangelium podle Matouše*, s. 318-321.

¹¹⁴ FAUSTI, Silvano. *Nad evangeliem podle Matouše: porozumět Božímu slovu*, s. 261.

Uzdravení slepých a chromých předchází příběh o Ježíšově pokojném příjezdu do Jeruzaléma (Mt 21,1–11), jak předpověděl Zachariáš: „Rozjášej se, síónská dcero, dcero jeruzalémská, propukni v hlahol! Hle, přichází k tobě tvůj král, spravedlivý a zachráněný, pokořený, jede na oslu, na oslátku, osličím mláděti“ (Zach 9,9). Lid Ježíše zdraví výrokem žalmu: „Požehnaný, jenž přichází v Hospodinově jménu.“ (Žl 118,26). Jak dokládá Matouš: „zástupy, které šly před ním i za ním, volaly: „Hosanna Synu Davidovu! Požehnaný, který přichází ve jménu Hospodinově! Hosanna na výsostech!“ (Mt 21,9). Jeruzalém je radostně znepokojen, naplňuje se starozákonní proroctví: „Hospodin, tvůj Bůh, ti povolá z tvého středu, z tvých bratří, proroka, jako jsem já. Jeho budete poslouchat.“ (Dt 18,15) a „Povolám jim proroka z jejich bratří, jako jsi ty. Do jeho úst vložím svá slova a on jim bude mluvit vše, co mu přikáže“ (Dt 18,18).¹¹⁵

Tam, kde Marek poukazuje na Ježíšovo učení (Mk 11,17–18), Matouš uzdravuje před chrámem slepé a chromé. Ostatní evangelia nehovoří o žádných Ježíšových mocných činech v Jeruzalémě.

Postiženým lidem byl zakázán vstup do chrámu. Mohli se shromažďovat jen na chrámovém nádvoří (Sk 3,2). Po uzdravení Ježíšem mají slepí a chromí přístup do chrámu. Matouš tak představuje Ježíše jako toho, kdo činí chrám přístupným pro všechny v Izraeli.¹¹⁶ Přitahoval potřebné, nikdy je neodháněl a neposílal pryč, ale přijímal je a uzdravoval.¹¹⁷

Ti, kdo byli vyloučeni ze společenství Izraele, mají přístup k novému chrámu. Nikdo už neprohlašuje: „Ať neříká nikdo z cizinců, kdo se připojil k Hospodinu: „Hospodin mě jistě odloučil od svého lidu.“ (Iz 56,3). Bůh se v něm stará o každou lidskou slabost.¹¹⁸

Matouš už dříve popisoval Ježíšovo uzdravování v duchu Iz 53,4. Ježíš zde s tímto posláním dospěl až do Jeruzalémského chrámu. Uzdravování není líčeno konkrétně, Matouš zde mluví o konkrétních postiženích slepotě a ochrnutí. Znalec Starého zákona to mohl chápat jako davidovský motiv. Druhá kniha Samuelova vypráví o dobytí Jeruzaléma králem Davidem, slepí a chromí mají být Davidovi překážkou. Není zřejmé, jakým způsobem. Narážka na krále Davida je zřejmá i z volání dětí: „Hosana synu Davidovu.“ Provolání je zde opět spojeno s uzdravováním.¹¹⁹

¹¹⁵ HARRINGTON, Daniel J. *Evangelium podle Matouše*, s. 323-324.

¹¹⁶ LIMBECK, Meinrad. *Evangelium sv. Matouše*, s. 214-215.

¹¹⁷ MACDONALD, William. *Biblický komentář k Novému zákonu*, s. 93.

¹¹⁸ FAUSTI, Silvano. *Nad evangeliem podle Matouše: porozumět Božimu slovu*, s.448.

¹¹⁹ MRÁZEK, Jiří. *Evangelium podle Matouše*, s. 351

Odpovědí na reakci představitelů Chrámu na Ježíšova uzdravení chromých a slepých je verš: „ústy nemluvnat a kojenců jsi vybudoval mocný val proti svým protivníkům a zastavil nepřítele planoucího pomstou“ (Žl 8,3).¹²⁰

Ježíšovy zázraky jsou důkazem jeho Boží moci, kterou je možno vnímat ve viditelné rovině. Zázraky jsou přístupné jen věřícím, kteří Ježíšovo poselství vnímají otevřeně. U nevěřících Ježíš nemůže konat žádné zázraky. U Matouše se motivy vracejí a slouží misijnímu, christologickému a katechetickému záměru. V detailech u jeho vyprávění nelze rozlišovat mezi historickým faktem a teologickým výkladem. U některých zázraků nešlo o historickou dokumentaci události, ale o způsob dobově podmíněného hlásání Krista.¹²¹

3.3.6 Shrnutí

V Matoušově evangeliu mají všechna témata základ ve Starém zákoně a jsou představena ve světle očekávání příchodu Mesiáše. Jako očitý svědek mnoha událostí podává Matouš svědectví o slovech a činech Ježíše z Nazareta. Matouš chce dokázat, že Ježíš je dlouho očekávaným Mesiášem. Četná starozákonní citace ukazuje spojitost mezi zaslíbeným Mesiášem a Kristem v lidském těle. Matouš zobrazuje Krista jako dědice z královské linie a dokazuje, že Ježíš naplnil mnoho starozákonních proroctví o budoucím králi. Matouš podává jeden důkaz za druhým, aby potvrdil Ježíšův původ a privilegium.

Dalším tématem je spor mezi Kristem a farizeji. Zmiňuje se také o saducejích. Často jsou vyobrazeni v negativním světle. Jejich učení je třeba se vyvarovat. Jsou obrazem jedinců v Izraeli, kteří odmítli Krista jako Krále. Důležitým tématem Matoušova evangelia je také odmítnutí Ježíše jako Mesiáše Izraele.¹²²

Matouš v úryvcích o uzdravení ukazuje, že již pouhé setkání s Ježíšem uzdravuje. Ježíš projevuje tělesně i duševně postiženým lásku. Bůh touží po setkání s člověkem slabým a bezmocným, aby mu pomohl. Láska je základem důvěry v jeho učení, které nabízí spásu. Uzdravování tělesné i duchovní ukazují na Boží království přicházející na zem. Ježíš je zde představen jako naplnění Starého zákona a jeho proroctví. Bůh uzdravuje svůj lid. Předpokladem mocných činů je modlitba a víra. Zázraky jako důkaz Boží moci jsou přístupné jen věřícím, ti ho pak vnímají ve viditelné rovině. Mocný syn Davidův ukazuje své milosrdenství těm nejmenším.

¹²⁰ HARRINGTON, Daniel J. *Evangelium podle Matouše*, s. 323.

¹²¹ PORSCH Felix. *Mnoho hlasů jedna víra*, s. 55, 56.

¹²² MACARTHUR, John. *Nový zákon: komentář verš po verši*, s. 50, 51, 52.

U nevěřících Ježíš nemůže konat žádné zázraky. Historický fakt a teologický výklad nelze rozlišit, hlavním záměrem je hlásat Krista. Ježíš na sebe nechtěl upoutat pozornost lidu a tehdejších vládců. Svými činy chtěl ozřejmit, kým ve skutečnosti je, proč přišel, kde je jeho království a jaké je jeho poselství. Ježíš odkrývá tajemství své smrti a vzkříšení. Učedníci přijímají názor, že Ježíš není Mesiáš dle očekávání lidových vrstev. Poznávají, že je spjat s tajemstvím kříže. Plné poznání přichází po Ježíšově smrti. Ježíš je Boží syn.¹²³

Matouš ve svém evangeliu vyzdvihuje otázku vztahu církve k Izraeli, od této otázky se pak odvíjí jeho pojetí christologie a eklesiologie. V christologii chce dokázat, že Ježíš je Mesiáš, slíbený ve Starém zákoně. V eklesiologii dokazuje, že církev jako nový Boží lid zaujala místo Izraele.¹²⁴

V perikopě (Mt 9,27–31) Ježíš uzdravuje dva slepce. Vychází z příběhu uzdravení slepého Bartimaia (Mk 10,46–52). Velkou roli zde hraje víra. Slepce věří, že Ježíš má moc je uzdravit na základě přesvědčení, že je slíbený Syn Davidův.

V úryvku (Mt 12,22–37) Ježíš uzdravuje posedlého, který byl slepý a němý. Je zde představen boj s démonem, který posedl člověka. Bůh se střetává v posedlém se Satanem. Ježíšův zázrak zde není podívanou pro lid nebo důkaz Ježíšova božství, ale je předzvěstí plnosti Božího království mezi námi.¹²⁵

V perikopě (Mt 15,29–31) Ježíš uzdravuje: „chromé, mrzáky, slepé, hluchoněmé a mnohé jiné“. Koná další zázraky, které potvrzují naplnění Izaiášova proroctví (Iz35,5). Ježíš je Mesiáš syn Boží.

V úryvku (Mt 20,29,34) Ježíš uzdravuje dva slepé. Matouš vylíčil Ježíše jako toho, kdo uzdravil mnoho druhů nemocí. Při svém uzdravování se zaměřuje na ty, kdo jsou na okraji společnosti. Modlitba a víra jsou nosným prvkem příběhu. Mocný syn Davidův ukazuje své milosrdenství nuzným.¹²⁶

V perikopě (Mt 21,14–16) jsou Ježíšem uzdraveni slepí a chromí.¹²⁷ Úmyslem Matoušova příběhu je poukázat na naplnění Písma. Je zde opět poukaz na Ježíše jako Mesiáše Syna Davidova.

¹²³ PORSCH Felix. *Mnoho hlasů jedna víra*, 55, 56.

¹²⁴ PORSCH Felix. Tamtéž, s. 83.

¹²⁵ HARRINGTON, Daniel J. *Evangelium podle Matouše*, s. 208–214.

¹²⁶ HARRINGTON, Daniel J. Tamtéž, s. 318–321.

¹²⁷ HARRINGTON, Daniel J. Tamtéž, s. 323.

3.4 Ježíšovy zázraky uzdravení smyslů v Lukášově evangeliu

Autorství evangelia se připisuje Lukášovi ze Syrské Antiochie, povoláním lékaře a průvodce apoštola Pavla. Evangelium bylo napsáno řecky v sedmdesátých až osmdesátých letech. Evangelium je určeno pro pohanokřesťany. Jedním z pramenů Lukášova evangelia bylo evangelium podle Marka.

V Lukášově evangeliu se projevuje silný důraz zaměřený na znevýhodněné sociální skupiny té doby, ženy, chudé a prosté lidi. Zvláště ženy více než v ostatních evangeliích hrají významnou roli. Lukáš se věnuje také se zvláštním zájmem Marii, Ježíšově matce. Ve svém evangeliu uvádí sice druhý příchod Ježíšův jako jistý, ale ne brzký. Zdůrazňuje vzkříšení Krista a jeho nanebevstoupení. Krista jako spasitele všech lidí, bez rozdílu, celého světa.¹²⁸

3.4.1 Uzdravení v Judsku (Lk 7,19–23)

„... a poslal je k Ježíšovi s otázkou: „Jsi ten, který má přijít, nebo máme čekat jiného?“ Ti muži k němu přišli a řekli: „Poslal nás Jan Křtitel a ptá se: Jsi ten, který má přijít, nebo máme čekat jiného?“ A v tu hodinu uzdravil Ježíš mnoho lidí z nemoci, utrpení a z moci zlých duchů a mnohým slepým daroval zrak. Odpověděl jim: „Jděte, zvěstujte Janovi, co jste viděli a slyšeli: Slepí vidí, chromí chodí, malomocní jsou očišťováni, hluší slyší, mrtví vstávají, chudým se zvěstuje evangelium. A blaze tomu, kdo se nade mnou neuráží.“

Zvěst o Ježíšovi, o jeho mocných činech a učení se dostává prostřednictvím jeho učedníků k Janu Křtiteli. Po obdržení informace posílá Jan Křtitel dva ze svých učedníků k Ježíšovi. Od vyslaných poslů očekává důležité Ježíšovo sdělení. Otázka vězněného Jana Křtitele vyjadřuje rozpaky nad Ježíšovou činností. Odlišuje se totiž od jeho představ Ježíše jako nadpozemské eschatologické postavy zachránce a soudce, kterou ohlašoval (Lk 3,16–17).¹²⁹

Jan neztrácel víru v Ježíše, nebo mu nedůvěřoval. Došlo však k několika událostem, které Janovi nebyly jasné. Věci se neděly dle Janových představ. Jan byl uvězněn a Ježíš

¹²⁸ Bible: Písmo svaté Starého a Nového Zákona: Nový zákon, s. 59.

¹²⁹ MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*. Praha: Centrum biblických studií AVČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2018. Český ekumenický komentář k Novému zákonu, s. 258.

se setkával s nepochopením a nepřátelstvím. Ježíš se nad Janem nepohoršuje, naopak ho povzbuzuje (Lk 7,27; 7,28).¹³⁰

V Ježíšově okolí bylo mnoho těch, kteří pochybovali a nevěřili, že Ježíš je Mesiášem. Od Mesiáše totiž neočekávali vytvoření společenství pro Boží království, ale osvobození Izraele od Římanů. Vůdcové Izraele tak stále požadovali znamení, která by potvrdila jejich představy a očekávání. Nepochopili Boží plán spásy. Ježíš potvrzení jejich očekávání odmítal. Nechtěl, aby jeho uzdravování někdo špatně pochopil a popřel tak pravý cíl jeho působení.¹³¹

Ježíš podobně zjevuje svou identitu i v Lukášově perikopě: „To je ten, o němž je psáno: „Hle, já posílám posla před tvou tvář, aby ti připravil cestu“ (Lk 7,22) nebo „Duch Hospodinův jest nade mnou; proto mne pomazal, abych přinesl chudým radostnou zvěst; poslal mne, abych vyhlásil zajatcům propuštění a slepým navrácení zraku, abych propustil zdeptané na svobodu, abych vyhlásil léto milosti Hospodinovy“ (Lk 4,18).

Lukášovým záměrem je vyzdvihnout skutečnost, že Ježíš je ten, ve kterém se naplnilo eschatologické zaslíbení Mesiáše. V odpověď na otázku Janových učedníků, Ježíš „v tu hodinu...“ před jejich zraky koná mnoho zázraků.¹³²

Ježíš učinil Janovy učedníky očitými svědky (Lk 10,23–24) a posílá je k jejich Mistru. Ježíš přímo neodpovídá na otázku Janových učedníků, ale odkazuje na své mocné činy a tím naplnění starozákonních proroctví (Iz 29,18–19;35,5–6;26,19). Spása přichází prostřednictvím Ježíšových slov a činů.¹³³

Perikopa je zakončena blahoslavenstvím, které je určeno tomu, koho Ježíšovo působení neuráží. Blahoslavenství má získávat nové Ježíšovy učedníky. Jan poznává z Ježíšovy činnosti, jak ji zažili i jeho učedníci, že nastává čas spásy.¹³⁴

Ježíš zvěstoval milosrdenství (Lk 6,20–31) a svou činností ho uskutečňoval (Lk 7,1–7). Na dotaz Janův se Ježíš zjevuje jako ten, „který přichází“. Zjevení je určeno i pro pohany, i oni jsou pozváni, aby se podíleli na zaslíbení Izraele.

V perikopě se pojednává o dvou problémech v dějinách spásy. Prvním je otázka: Je chudoba a pokora v osobě Ježíše odpovědí na Boží zaslíbení mesiáše? Druhou otázkou je: Je Ježíš Spasitelem, když se v dějinném kontextu doby nic nezměnilo? Oba problémy

¹³⁰ MACARTHUR, John. *Nový zákon: komentář verš po verši*, s. 224.

¹³¹ ZIÓŁKOWSKI, Zenon. *Nejtěžší stránky Bible*, s. 327, 328.

¹³² MÜLLER, Paul-Gerhard. *Evangelium sv. Lukáše*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998. Malý stuttgartský komentář, s. 76, 77.

¹³³ MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 258, 259.

¹³⁴ MÜLLER, Paul-Gerhard. *Evangelium sv. Lukáše*, s. 76, 77.

mají stejnou podstatu. Jsou to lidská očekávání, která jsou jiná než Boží zaslíbení. Lukáš na otázky odpovídá tak, že ukazuje, jak se toto zaslíbení uskutečňuje v příběhu Ježíše, který: „uzdravuje a prokazuje dobrodiní“ (Lk 7,21) těm, kdo jsou znevýhodněni. Očekávání Izraele a každého člověka se koriguje podle toho, který nechá dějiny běžet dál, jako trvalé místo zla i dobra, hříchu i milosti, bídy i milosrdenství.¹³⁵

3.4.2 Uzdravení na cestě do Jeruzaléma (Lk 18,35–43)

„Když se Ježíš blížil k Jerichu, seděl u cesty jeden slepec a žebrol. Když uslyšel, že kolem prochází zástup lidí, ptal se, co se to děje. Řekli mu, že tudy jde Ježíš Nazaretský. Tu zvolal: „Ježíši, Synu Davidův, smiluj se nade mnou!“ Ti, kteří šli vpředu, ho napomínali, aby mlčel. On však tím více křičel: „Synu Davidův, smiluj se nade mnou!“ Ježíš se zastavil a přikázal, aby ho k němu přivedli. Když se přiblížil, Ježíš se ho otázal: „Co chceš, abych pro tebe učinil?“ On odpověděl: „Pane, ať vidím.“ Ježíš mu řekl: „Prohlédni! Tvá víra tě uzdravila.“ Ihned prohlédl, šel za ním a oslavoval Boha. A všechen lid, který to viděl, vzdal Bohu chválu.“

Ježíš přichází k Jerichu, blíží se k Jeruzalému, cílí svého putování. Před vstupem do města Jericha se setkává s žebrajícím slepcem. Slepce pozorností neunikne vzrušená atmosféra davu. Ptá se lidí kolem něho, co se děje. Dovídá se o Ježíši z Nazareta. Naléhavě volá s důvěrou o pomoc. Jeho zvolání „smiluj se nade mnou“ se stalo součástí křesťanské liturgie.¹³⁶

Evangelista Lukáš uvádí tuto perikopu spolu s Markem (10,46–10–52) a Matoušem (20,29–34). Marek a Matouš však příběh zasazují do doby odchodu Ježíše z Jericha. Lukáš ho popisuje po příchodu Ježíše do Jericha a uvádí v Jerichu ještě jeden příběh, a to o Zacheovi (Lk 19,1). Marek slepce nazývá žebřákem (10,46).

Žebřáků bylo v Ježíšově době velmi mnoho. Živit se žebrotou bylo stejně jako dnes ponižující. Lidé žebřákem opovrhovali a obraceli se k němu s pohrdáním. Různě postižení lidé, kteří si z důvodu tělesného nebo duševního zdraví nemohli sami zajistit živobytí, čekali u cest poblíž měst. Byla tam velká koncentrace lidí a oni měli větší šanci si něco vyžebrot. Lékaři je nedokázali vyléčit a Židé často porušovali Mojžíšovo přikázání: „Když tvůj bratr zchudne a nebude moci vedle tebe obstát, ujmeš se ho jako hosta a přistěhovalce a bude žít s tebou. Nebudeš od něho brát lichvářský úrok, ale budeš

¹³⁵ FAUSTI, Silvano. *Nad evangeliem podle Lukáše: porozumět Božímu slovu*. Praha: Paulínky, 2011, s. 217.

¹³⁶ MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 496, 497.

se bát svého Boha. Tvůj bratr bude žít s tebou. Své stříbro mu nepůjčuj lichvářsky, na poskytované potravě nechtěj vydělávat. Já jsem Hospodin, váš Bůh, já jsem vás vyvedl z egyptské země, abych vám dal kanaánskou zemi a byl vám Bohem“ (Lv 25,35–38).

Žebrající neměli mnoho naděje, že se jejich život změní. Slepec vložil všechnu svou naději do Ježíše. Křičel takovým způsobem, že si ho v množství lidu všiml sám Ježíš. Jeho víra mu navrácí zrak. Slepec oslavuje Ježíše zvoláním mesiášským titulem: „Synu Davidův, smiluj se nade mnou!“ Poznává v Ježíšovi Mesiáše na rozdíl od učitelů Zákona a velekněží, kteří ačkoli viděli jeho mocné činy, ho nepoznali a odmítli ho jako Mesiáše.¹³⁷

Lukáš tomuto zvolání však nepřikládá zvláštní význam. Po oslovení Ježíše slepcem se ho Ježíš zastává, v duchu předchozího Lukášova evangelia: „Což teprve Bůh! Nejedná on právo svým vyvoleným, kteří k němu dnem i nocí volají, i když jim s pomocí prodlévá?“ (Lk 18,7).

Nevidomí prosí o milosrdenství. Neozřejmil však, co chce. Učedníci si mohli myslet, že chce almužnu, proto ho okřikovali. On si však žádá něco podstatnějšího, prosí o navrácení zraku. Pravděpodobně by neusiloval o setkání s Ježíšem s takovou silou a razancí, kdyby nevěřil tomu, že ho Ježíš může uzdravit, a jeho víra ho skutečně uzdravuje. V evangeliu určenému pro křesťany z pohanství se výraz spása a záchrana objevuje poměrně často. Evangelista Lukáš také vyzdvihuje, že byl slepec uzdraven náhle a neprodleně s následným poděkováním Bohu.

Perikopa o slepém žebrařovi je podobná příběhu o dětech (Lk 18,15–17). Slepec je bezmocný stejně jako děti, i jemu je bráněno v setkání s Ježíšem (srov. Lk 18,39).¹³⁸

Slepec oslovuje Ježíše jménem. Nazvat někoho jménem znamená mít k němu osobní vztah a důvěru. Slepec je uzdraven, aby mohl vidět Tvář. Kam přijde světlo, ustupuje chaos a začíná nový svět. Jméno Ježíš – Světlo světa (J 8,12) otvírá oči člověku, aby ho mohl kontemplovat.¹³⁹

3.4.3 Shrnutí

Všechny události zaznamenané v Lukášově evangeliu vychází ze svědectví očitých svědků, tzn. on sám nebyl přímým svědkem události. Cílem jeho evangelia je popsat co

¹³⁷ Lukáš. Praha: Luxpress, [1995]. Průvodce životem, s. 63.

¹³⁸ JOHNSON, Luke Timothy, HARRINGTON, Daniel J. (ed.) *Evangelium podle Lukáše*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. Sacra pagina, s. 300,302, 303, 304.

¹³⁹ MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 644.

nejpřesněji Ježíšův život. Ve svém evangeliu zdůrazňoval Ježíšovu lásku k lidem na okraji společnosti. Opakovaně můžeme zaznamenat, jak Ježíš pomáhá těm, kteří si nejvíce uvědomují svou beznadějnou situaci (Lk 7,19–23; 18,35–43). Velkou pozornost Lukáš věnuje Ježíšově poslední cestě do Jeruzaléma (od Lk 9,51), která představuje jádro celého Evangelia. Opakovaně zdůrazňuje Ježíšovo poslání spasit hříšníky, od, kterého ho nemůže nic odradit.

Patříčný důraz klade také na celosvětový rozsah evangelní zvěsti. Zobrazuje Ježíše jako člověka zavrženého Izraelem. Lukáš opakovaně popisuje, jak pohané našli milost v Ježíšových očích.¹⁴⁰

Ve svém evangeliu, konkrétně perikopách o uzdravení, vyzdvihuje Ježíšovo eschatologické zaslíbení Mesiáše. Odkazuje se na Starý zákon, proroka Izaiáše. Ježíš nejen uzdravuje potřebné a dokládá, podobně jako evangelista Matouš, své mocné činy literou Starého zákona. Koná mnoho zázraků. Zdůrazňuje, že jen víra vede k uzdravení a ke spáse. Lukáš ve svém evangeliu vychází z Markovy předlohy.¹⁴¹

Lukášovo evangelium je evangeliem milosrdenství: „Buďte milosrdní, jako je milosrdný váš Otec.“ (Lk 6,36). Milosrdenství je téma celého jeho díla, které zní v různých podobách v Ježíšových slovech a skutcích. Lukáš píše o lásce Boha, který se zamiloval do člověka. Tato láska, princip Ježíšova života coby Otcova syna, se stává pramenem nové existence, která přemáhá veškeré zlo.¹⁴²

Jádrem úryvku (Lk 7,19–23) je Ježíšovo mesiášství. Na Janův dotaz: „Jsi ten, který má přijít, nebo máme čekat jiného?“ uzdravil: „mnoho lidí z nemocí, utrpení a z moci zlých duchů a mnohým slepým daroval zrak.“ Dal tak Janovi jednoznačnou odpověď na jeho otázku týkající se jeho mesiášství. Ježíš je potvrzeným Božím vyslancem. V perikopě (Lk 18,35–43) uzdravuje Ježíš slepce, který se k němu usilovně modlí. Uvěřil, že Ježíš je Mesiáš a Král. Jeho víra ho zachránila.¹⁴³

¹⁴⁰ MACARTHUR, John. *Nový zákon: komentář verš po verši*, s. 200, 201.

¹⁴¹ MÜLLER, Paul-Gerhard. *Evangelium sv. Lukáše*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998. Malý stuttgartský komentář, s. 139,140.

¹⁴² FAUSTI, Silvano. *Nad evangeliem podle Lukáše: porozumět Božímu slovu*, s. 7.

¹⁴³ Rozsah a zaměření práce neumožňují důsledně porovnat Lukášovu perikopu (Lk 18,35–43) s podobným úryvkem Janova evangelia (Jan 9,1–41) z hlediska funkce víry. Nelze však opomenout, že u všech synoptiků (Mk 10,52; Mt 9,29; Lk 18,42) víra zpravidla předchází zázraku. Evangelisté Matouš (Mt 13,58) a Marek (Mk 6,5) například poznamenávají, že pro nevěru obyvatel Nazareta tam Ježíš nemohl vykonat žádný zázrak. U Jana je víra obvykle až důsledkem zázraku. Zázrak je cestou k víře. Ježíšovi učedníci věří, protože viděli zázrak (Jan 2,11). Zázraky potvrzují Ježíšovo poslání a jeho bytí a jednání ve shodě s Otcem.

4 Význam postižení a uzdravení pro náš duchovní život

Ježíšovy zázraky vždy mají za cíl osvobodit člověka. Osvobodit ho od zla, od hříchu, v některých případech od viny. Uzdravením ho přivést k sebezpřijetí, k víře, k vykročení novým směrem, k radosti a pravému životu. Ježíšovi nikdy nejde o pouhé vyléčení z postižení, ale snaží se vrátit člověka na správnou cestu, aby našel cestu k Bohu i k sobě samému.¹⁴⁴

V Markově úryvku evangelia (Mk 7,31–37) Ježíš uzdravuje hluchoněmého. Sluch Ježíš lidem otvírá, aby mohli slyšet jeho hlas. Jazyk jim rozváže, aby mohli říkat slova, která zachraňují. Když člověk Bohu naslouchá, může mu odpovědět, vstupuje s ním do dialogu a stává se jeho partnerem. Křesťanství je náboženství slova a naslouchání. Velkým zlem je být ve vztahu s Bohem hluchoněmý.¹⁴⁵

V úryvku (Mk 8,22–26) probíhá uzdravení slepce z Betsaidy ve dvou zákrocích. To, co Ježíš učinil pro slepce, chce učinit pro každého z nás. Dvě etapy probíhají i na cestě našeho osvětlení. První etapou je vyznání Krista. Druhá etapa nás vede, abychom, když ztratíme naši veškerou naději, přesto vyznali, že Ježíš je syn Boží. Ježíšovo milosrdenství, neúnavné a trvale činné, slaví vítězství nad naší hluchotou a slepotou. Skutečně slepý je člověk, který nevidí pravdu o sobě a o Bohu. Vede život bez světla poznání, odkud přichází a kam jde, neví, kterým směrem se dát. Ježíš je světlo, které vrací zrak, vyvádí nás ven, aby nás uzdravil a ukázal nám světlo, které lidské oko nikdy nevidí. Ježíšův učedník ví o své slepotě a ví, že se nemůže uzdravit sám a dovoluje, aby Bůh jednal.¹⁴⁶

V perikopě (Mk 10,46–52) se ptá Ježíš slepce: „*Co chceš, abych pro Tebe udělal?*“ Tato otázka je pokládána každému z nás. A my stejně jako on odpovídáme: „*At' vidím.*“ Tak se nám dostává zrak: Máme víru, která přináší spásu a následujeme ho na jeho cestě.

Slepec je zrcadlem pro každého z nás. Uslyšel Boží zaslíbení, a tak může prosit za to, po čem touží, co chce obdržet. Osobní vztah k Bohu a vzývání Ježíšova jména nalézají odpovědi v Ježíšově zavolání, které dá slepci sílu přijít, požádat ho o uzdravení, získat zrak a následovat ho. To je spása každého, kdo vzývá jeho jméno.

¹⁴⁴ IMBACH, Josef. *Biblické divy a zázraky: nadčasový existenciální význam*, s. 12.

¹⁴⁵ FAUSTI, Silvano. *Nad evangeliem podle Marka: porozumět Božímu slovu*, s. 190, 191.

¹⁴⁶ FAUSTI, Silvano. *Tamtéž*, s. 207, 208.

Víra představuje uši k naslouchání, ústa ke křičení, nohy k běhu k Ježíši, ruce k odhození pláště a oči k vidění Ježíše a následování ho. Počátkem je uznání své bídy, ústředním momentem vzývání milosrdenství, naplnění osvětlení, které umožňuje vidět Pána. Ježíš je světlo světa, který vykonává svou královskou moc skrze milosrdenství. Vzývání jeho jména je naše spása. Ježíš nás zachraňuje.¹⁴⁷

V Matoušově evangeliu (Mt 9,27–31) říká Ježíš slepcům, ať se vám stane, jak věříte. Víra je zrak, nevíra je slepota. Nový život vrcholí v osvětlení, které nám umožňuje vidět realitu a uschopňuje vyjádřit ji. Vidět znamená narodit se, přijít na světlo. Všechna náboženství hledají osvětlení, je to vidění věcí nově, očima Ježíše. Kdo má synovo srdce, vidí všude Otcovu lásku. Místo svých obav vidí krásu jeho tváře, probouzí se ze snu a přichází na světlo. Slepci, kteří byli osvětleni Slovem, budou nyní sami světlem.¹⁴⁸

V úryvku (Mt 12,22–37) Ježíš uzdravuje posedlého. To, že je ovládán démonem, se projevuje jeho slepotou a němotou. V tomto uzdravení chce evangelista ukázat, jaký je rozdíl mezi postižením posedlého a postižením farizeu, kteří jsou také hlouzí a slepí vzhledem k Ježíšovu působení a nechápou, co se kolem nich děje. Zástupy poznávají v Ježíši Syna Božího, který vymítá ďábla pomocí Ducha svatého a Farizeové ho obviňují ze spolku s Belzebubem. Lidé často jako Farizeové odporují pravdě, neposlouchají Boha, vědomě obhajují lež pro krátkodobou výhodu, která je pak jejich zkázou. Ježíš se snaží každého člověka uzdravit. Naráží však často na zatvřelost srdce člověka ve zlu a neochotu podrobit se pravdě.¹⁴⁹

V perikopě (Mt 15,29–31) Ježíš uzdravuje chromé, slepé, zmrzačené, němé a nemocné s různými chorobami. Ježíš otvírá oči svému lidu. Je jejich Bohem a oni jsou jeho lidem (srov. Jer.31,35). Všichni vidí dílo Jeho rukou a oslavují Jeho jméno: Zbloudilí duchové se učí moudrosti a reptalové se poučí (srov. Iz 29,23n).¹⁵⁰ I dnes je mezi námi mnoho nemocných, lidí s postižením, slabých a mrtvých, kteří potřebují otevřít oči, aby poznali Krista a byli tak uzdraveni.¹⁵¹

V perikopě (Mt 20,29–34) dva slepci vědí, že jsou slepí a vědí také, zač prosit, aby se jim otevřely oči. Evangelium nás učí prosit o to, co nám chce Ježíš dát, abychom ho viděli a šli za ním po jeho cestě. Kdo neotevře oči pro Pánovu slávu, nemůže přijít ke světlu. Nepoznal ještě svou identitu, nevidí tvář, jejímž je obrazem a podobou. Zrak

¹⁴⁷ FAUSTI, Silvano. *Nad evangeliem podle Marka: porozumět Božímu slovu*, s. 287, 288.

¹⁴⁸ HARRINGTON, Daniel J., *Evangelium podle Matouše*, s. 190-191.

¹⁴⁹ FAUSTI, Silvano. *Nad evangeliem podle Matouše: porozumět Božímu slovu*, s.258, 259.

¹⁵⁰ FAUSTI, Silvano. *Tamtéž*, s.341.

¹⁵¹ HARRINGTON, Daniel J. *Evangelium podle Matouše*, s. 340, 341.

a následování znázorňují dar víry. Víra v sobě slučuje všechny mohutnosti člověka. Je sluchem, který poslouchá, je srdce, které křičí, je ústa, která prosí, je oko, které vidí a je noha, která následuje Pána.¹⁵²

V úryvku (Mt 21,14–16) Ježíš uzdravuje slepé. Přitahoval potřebné všude, kde působil. Nikdy je neposlal pryč, vždy vyhověl jejich potřebám. Požádáme-li ho, i nám vyhoví v našich tužbách a potřebách, budou-li v souladu s Boží vůlí. Ježíš postiženým vrací přístup do Chrámu, místa, které je spjato s přítomností živého Boha. I dnes nás Ježíš uzdravuje a umožňuje nám přístup k Otci bez ohledu na naše životní dispozice.¹⁵³

V Lukášově evangeliu (Lk 7,19–23) Ježíš mnoha lidem daroval zrak, prokazuje tak dobrodiní těm, kdo jsou znevýhodněni. Ježíš upozorňuje svými činy na skutečnost, že je Mesiášem. Poukazuje tak na Boží zaslíbení. Stále aktuální otázkou je druh Ježíšova mesiášství, který je v protikladu s opojením mocí a lidskou slávou. Ježíšovo mesiášství, chudé a pokorné, je problémem i pro dnešního člověka. Člověk sní o dějinách, z nichž by měly vymizet všechny bolesti světa, dějinách, kde by byl nastolen mír mezi vším stvořeným. Všechny kříže světa by, podle jeho uvažování, měly být zničeny vzkříšením. Námaha a zlo by na světě přestaly existovat. Tento stav však nastane až na konci světa, předtím však vždy budou na světě protiklady a kříž. Křesťané jsou povoláni k následování Ježíše chudého a pokorného, který nepáchal žádné zlo. Ježíš, který vzal zlo na sebe a zastavil ho na svém kříži, je jedinou cestou ke vzkříšení. Mnozí lidé stále rádi čekají na mesiáše, který odstraní všechno zlo. To, že Ježíš neodstranil zlo, ale vzal ho na sebe a učinil z něj místo spásy, mnozí těžko chápou. Živí v sobě představu, že s mesiášem skončí naše úzkosti, dějiny bolesti. I my očekáváme svět, ve kterém se soužení dějin utiší v blažené eschatologii.¹⁵⁴

V úryvku (Lk 18,35–43) je Ježíšem uzdraven slepec. Tento slepec je vzorem osvíceného člověka. On ví, že je slepý, dobře poslouchá, prosí, navazuje s Ježíšem dialog, vyznává Ježíše jako Mesiáše a Pána, ví, oč má prosit a je vyslyšen. Zvedá k Ježíši oči a vidí světlo, které zachraňuje a následuje ho. V tomto úryvku se pojednává o křesťním osvícení, které vede k poznání, že Ježíš je Pán, který má se mnou slitování. Člověku musí být otevřeny oči, aby uviděl vzácnou perlu a získal poznání, že Ježíš je Mesiáš. Jen tak může být překonána temnota, která člověka od Ježíše vzdaluje a zrodí se radost člověka, který našel poklad.

¹⁵² HARRINGTON, Daniel J. Tamtéž, s. 438, 439.

¹⁵³ MACDONALD, William. *Biblický komentář k Novému zákonu*, s. 93.

¹⁵⁴ FAUSTI, Silvano. *Nad evangeliem podle Lukáše: porozumět Božímu slovu*, s. 217, 218.

Slepec je uzdraven, aby mohl vidět tvář, je to hlavní téma Lukášova evangelia, které vrcholí ve vidění Ukřižovaného, které se nabízí všem lidem, celému světu. V tom je spása člověka, který se vrací sám k sobě, odraz té slávy, jíž je odrazem a podobou. Kam přijde toto světlo, tam ustupuje vše zmatené a začíná nový život. Vyzývání Ježíše přivádí do společenství s ním. Vidět Ježíše je dar vznešeného poznání dobrého Mistra.

Slepec oslovuje Ježíše jménem, má k němu osobní vztah jako přítel k příteli na základě lásky. Křest nás spojuje s Kristem. V něm naše bída nachází tvář Boha.

Slepec nic nevidí, ani výboj blesku. Slepý člověk nemůže vidět slávu poníženého Syna člověka. Naše slepé oči potřebují být uzdraveny. V slepotě skrýváme svůj hřích před Bohem. Jsme jako děti, které zavírají oči a myslí si, že nejsou vidět.

Křest nám poskytuje světlo potřebné k vidění Boha. Křest je stále ožívován Duchem svatým skrze slovo, liturgii a modlitbu, aby nám obnovoval paměť a poznání Boha.¹⁵⁵

Ježíš při svém působení prokazoval milosrdenství potřebným. Fyzicky i duchovně uzdravoval trpící. Jak přijímat a prožívat utrpení a bolest, když nepřichází uzdravení?

Nemoci a bolest se týkají všeho stvoření, jen člověk se ptá po příčinách utrpení a zla. Důvod, proč je člověk postižený a trpí bolestmi, je neznámé tajemství. V utrpení reálně zakoušíme trpícího Ježíše. Důvody utrpení mohou být různé. Můžeme trpět za očistění od svých provinění nebo za hříchy druhých tak, jako trpěl Kristus. Nemoc a utrpení jsou fenoménem, který se dotýká každého člověka. Mohou být zkouškou věrnosti Bohu. Při fyzické bolesti strádá tělo, při duševní pak duše. Zlato se tříbí v ohni a člověk v tíživé životní situaci. Trpící, ponoří-li se do Ježíšova utrpení a začne-li chápat bolest jako Ježíš, zjistí, že bolest má smysl.

Handicap můžeme přijmout jako dar od Boha, můžeme se obětovat pro druhé až k popření sebe sama. Může být i příčinou hříchu. Můžeme s ním sobecky bojovat, vnitřně se se svým údělem neztotožnit, zoufat si a přiklonit se ke zlu.

V evangeliích a stejně tak v dnešní době můžeme pozorovat tři základní druhy postižení a utrpení. Je to zajetí v různých závislostech a vnitřní napětí, kterého se člověk sám nedokáže zbavit. Dále je to slepota, která zapříčiňuje ztrátu smyslu života a zdeptání těch, kteří trpí ranou osudu.

Nemocí se nám otvírá přístup k Bohu. Už nespoleháme na sebe, ale jsme pokorně odevzdáni do Boží milosti. V nemoci se setkáváme s Bohem, svět pro nás ztrácí hodnotu, uvědomujeme si svou křehkost a pomíjivost. Lidskou vlastností je nejprve zápasit

¹⁵⁵ FAUSTI, Silvano. *Nad evangeliem podle Lukáše: porozumět Božímu slovu*, s. 643, 644.

s Bohem a prosit ho, aby od nás odejmul „kalich utrpení“. Nakonec je však nevyhnutelné podrobit se, přijmout utrpení a odevzdat se do vůle Boží. Tak jako Ježíšovo utrpení i to naše je v souladu s Boží vůlí.

Bůh nám mnohdy, když ho prosíme, nepomůže od nemoci, ale bude s námi v nemoci, bude nás doprovázet. Jen on zná smysl a význam našeho prožívání zla v utrpení. Poslední slovo má vždy Bůh. Není u něj nic nemožného. Proměňuje zoufalství v naději, tmu ve světlo, smrt v život.

V Ježíšově příběhu objevujeme svůj vlastní úděl, naše utrpení a kříž. Pohled na kříž proměňuje náš smutek, naši beznaděj a hněv v touhu žít dál. Bůh žádá, abychom přijali utrpení a odevzdali se mu. Když se odevzdáme Bohu, pocítíme vnitřní pokoj a lásku silnější, než je naše utrpení.

Když trpíme, ptáme se po smyslu zla. Jediným přijatelným vysvětlením je přeměna zla na lásku. Jen skrze kříž může křesťan dojít ke spáse, přijmout utrpení od Boha a nechat ho v sobě kralovat. Utrpení ničí naše ego, otvíráme se Bohu a Bůh nás přetváří k obrazu svému. Přijmeme-li utrpení, poznáme i jeho smysl. Utrpení ruší naše představy o životě i o nás samých. V utrpení nalézáme svou smrt, která nás vede k poznání našeho skutečného já, nezkresleného Božího obrazu o nás. Utrpení je důležitým krokem k sebereflexi a sebenaplnění. V bolesti si uvědomujeme své společenství s Kristem.

Sv. Pavel chápe utrpení jako vyznamenání. V utrpení prožíváme Ježíšovo vzkříšení. To projevuje svou moc v utrpení. Své vlastní těžkosti můžeme obětovat zástupně za druhé, nebo můžeme snášet utrpení, když sloužíme druhému v jeho bolestech. Jestliže utrpení snáším, usnadňuji život druhým. Když budu v nemoci a utrpení napadat druhé, budu kolem sebe šířit zlo – napětí, agresi a nepochopení. Když utrpení přijmu a protrpím, dám světu příklad, jak žít s Kristovou nadějí.

Kdo následuje Krista, je Kristův voják, bojuje s utrpením, vášněmi a démony. Zápas probíhá ve vlastní duši. Kdo válčí, utrpí zranění. Zranění pro Krista je vyznamenáním za statečnost. Kristus dokáže soucítit s naší slabostí. V nesnázích se učíme pokoře a poslušnosti. Soužením se učíme poslouchat Boha a připodobňovat se ke Kristu. Utrpení mu otevřelo cestu do věčné slávy a může být i naší vstupenkou do věčné blaženosti. Ježíš je naděje. S Ježíšem ztrácí útrapa ponižující charakter. Nemocí vstupujeme do svatyně duše.

Utrpení může být i zkouškou lásky k Bohu. V této zkoušce obstojíme jen tehdy, když si uvědomíme, že jsme pod ochranou Boží a že Bůh nám nabízí spásu. Důraz je kladen na víru. Víra je u některých chápána jako pojistka proti nepříznivým životním událostem,

jako je postižení a neštěstí. Tyto představy vezmou v nesnázích za své. Můžeme ztratit i víru. Člověk, vydrží-li tuto zkoušku, je bolestí a strádáním posílen ve víře. V postižení a utrpení se spojujeme s Bohem.

V soužení se přibližujeme Bohu, dostáváme šanci porozumět jeho lásce k člověku. Biblické texty nám umožňují jiný úhel pohledu na lidskou bídu a utrpení. Zde najdeme návod, jak s bolestí zacházet, jak ji vnímat.

Za svého působení se Ježíš neustále dotýkal lidského soužení Pomáhal bezbranným trpícím (Sk 10,38). Centrem Ježíšova zájmu byli lidé na okraji společnosti, jedinci, o které neměl nikdo zájem. Zarmoucení, hladoví, tělesně a duševně postižení, posedlí. Soucítit s lidským utrpením, tělesným i duševním. Ústředním motivem jeho učení bylo osm blahoslavenství (Mt 5,3–11). Evangelista Lukáš se ještě zmiňuje o hladovějících (Lk 6,21).

Ježíš sám zakoušel tělesné i duševní utrpení. Nejprve v době svého veřejného působení zažíval hlad, únavu, život bez domova, nepřijetí a odmítání svého učení, křivdy od svých nepřátel i vlastních příbuzných, ohrožení života, a nakonec i umučení. Často se svými učedníky rozmlouval o utrpení a smrti (Mk 10,33–34). Ježíš tak sám prožil lidské utrpení a vzal je na sebe. Je věrný svému poslání, které přijal od Otce (Jan 18,11). Zná svůj vykupitelský úkol, který přijal od otce. Jeho hlavní motivací je láska k otci, člověku a světu (Gal 2,20).¹⁵⁶

Ježíšovo jednání má za cíl zbavit člověka viny, vymanit ho z moci hříchu, přivést ho k svobodnému rozhodnutí se pro víru, k vykročení novým směrem, k novému životu. Jde tedy o nalezení cesty k Bohu i k sobě samému.¹⁵⁷

K našemu životu patří nemoc, bolest a smrt stejně, jako k našemu tělu patří hlava, ruce a nohy. Nesmí se to chápat jako zasloužený trest za naše hříchy. Vše je součástí našeho života, naší lidské konstituce. Nemoc, postižení, bolest a smrt se nám mohou zdát kruté a nepochopitelné, stejně to však vidíme v přírodě. Nás však od přírody odlišuje schopnost uvědomění si sebe sama, našeho postavení a vědomí Boha stvořitele. Máme příležitost podílet se na Božím životě. Na Ježíšovi vidíme, že nesnesitelné skutečnosti života mohou být zvládnuty. Bolest a smrt mohou mít smysl. Nejsou beznadějně. Ježíš přijal lidství se vším, co k němu patří, kromě hříchu. Tíhu lidského pozemského života si neulehčoval. Uzdravoval a křísil k životu ne proto, aby bolest a smrt ze světa odstranil, ale aby

¹⁵⁶ JAN PAVEL II. *Salvifici doloris: apoštolský list Jana Pavla II. O křesťanském smyslu lidského utrpení z 11. února 1984*, s.20-24.

¹⁵⁷ IMBACH, Josef. *Biblické divy a zázraky: nadčasový existenciální význam*, s. 12.

posiloval víru v toho, v němž je plnost života. Ukazoval cestu, která k ní vede, a ukázal nám cestu spásy. Při pohledu na Ježíšův život jsou pro nás bolest a smrt příležitostí osvědčit svou víru. V přístupu k nim můžeme potvrzovat slova apoštola Pavla (Ř 8,28). Strasti života se pro nás stávají příležitostí k duchovnímu růstu. Vedou nás k sebeovládání, ke spořádanému a plodnému životu. Těžkosti se pro nás stávají plodnými, pokud je jen útrpně nesnášíme, ale spojujeme se v nich s trpícím Ježíšem s modlitbou za ostatní. Ježíšovo přijetí kříže vede k životu, podobně naše přijetí bolesti a utrpení se stává zdrojem něčeho nového, stupínkem k dokonalosti, spolupodílem na díle spásy.

Svědkové Ježíšova života zanechali církvi a lidstvu radostnou zvěst, evangelium o utrpení. Je napsané samotným Ježíšem. Psal ho svým utrpením, které vzal na sebe z lásky (Jan 3,16). Jeho utrpení a živé slovo jsou nevysychajícím pramenem pro všechny, kdo měli a mají účast na Kristových utrpeních.

Kristus svým příznivcům neskrýval, že život křesťanů bude provázet utrpení. Prohlásil to jasně (Lk 9,22–23). Ježíš také kladl mravní požadavky, které bylo možno splnit jen zapřením sebe sama (Mt 7,13–14). Ježíš hovořil také o tom, že jeho příznivci budou pronásledováni (Lk 21,12–19) nebo (Mk 10,29–30).

O utrpení „pro Krista“ a „kvůli Kristu“ se píše v evangeliu na různých místech. Trpící spolu s Kristem naplňují evangelium a hlásají je světu. V utrpení je ukryta výjimečná síla, milost, která člověka spojuje s Kristem. Tato síla nabízí člověku vnitřní obrácení. Této milosti využili například svatý Ignác z Loyoly a svatý František. Člověk v postižení a utrpení poznává spásný význam utrpení a stává se zcela novým člověkem. Vlivem utrpení začne chápat zcela nově svůj smysl života a poslání, které má naplnit. Toto uvědomění je dílem Ducha svatého, který způsobuje překonání těla. Je-li tělo oslabené nemocí, člověk není schopen téměř žít a pracovat. V tu chvíli jako by tělo ustupovalo do pozadí a jako by vynikala vnitřní zralost a duchovní velikost nemocného, která je ponaučením pro lidi zdravé.

Duchovní velikost v utrpení a vnitřní zralost jsou plodem obrácení a spolupráce s Ježíšovou milostí. V hloubi lidských bolestí a strastí Ježíš působí Duchem pravdy a útěchy a proměňuje podstatu duchovního života trpícího zjevením své spoluúčasti na jeho utrpení. Jako Učitel a Duchovní vůdce poučuje trpící o této výměně spočívající v tajemství vykoupení. Utrpení je zakoušení zla, ale právě v něm položil Kristus základ definitivního dobra, dobra věčné spásy. Svým utrpením na kříži zasáhl hřích a smrt, kořeny zla. Přemohl Satana, původce zla.

Ježíš otvírá trpícím skrze jádro své bolesti hranice Božího království. Uvádí je do světa bez hříchu, který je založen na síle lásky. Svým utrpením je Kristus přítomen v každém lidském utrpení, působí v něm mocí Ducha pravdy a útěchy.

Vykupitel chce získat duši trpícího skrze srdce Panny Marie. Kristus umírající na kříži dal nejsvětější Matce nové duchovní a všeobjímající mateřství, které zahrnuje všechny lidi. Ježíš chce, aby každý bloudící na této zemi byl vírou spolu se svatou Matkou úzce spojen až ke kříži a aby jakákoliv bolest byla silou kříže obnovena z lidské slabosti k Boží síle.

V počátečním stádiu se však objevují těžkosti. Je různá i připravenost člověka na utrpení. Člověk přistupuje ke svému utrpení z lidské přirozenosti s odmítnutím, protestem a ptá se „proč“. Hledá otázku po smyslu utrpení. Trpící Ježíš dává odpověď z kříže, ze středu vlastního utrpení. Člověk však potřebuje čas, než je ochoten a schopen odpověď přijmout. Člověk slyší Ježíšovu odpověď čím dál tím zřetelněji v závislosti na velikosti svého utrpení. Kristova odpověď je výzvou k jeho následování: „Měj svým utrpením účast na vykoupení světa, jež je dokonané mým utrpením na kříži.“ Když člověk výzvu k následování přijme, bere na sebe svůj kříž, spojuje se duchovně s Kristovým křížem. Po tomto spojení se mu zjeví smysl utrpení, který proniká z Ježíšova hlediska do hlediska lidského a stane se odpovědí. Trpící člověk pak nachází ve svém utrpení vnitřní mír a duchovní radost (Kol 1,24). Zdánlivá neúčinnost v utrpení a nemoci se stává pramenem radosti. Nemoc a utrpení ničí člověka zevnitř. Jedinec se stává závislý na ostatních, přijímá jejich péči a pomoc. Tento pocit se však mění ve spojení s Kristem a jeho utrpením. Víra v účast na Kristových mukách nás naplňuje jistotou, že z duchovního hlediska člověk přispívá k dílu vykoupení. Je tedy pro druhé užitečný. Plní službu, která nemůže být ničím nahrazena. Utrpení proniknuté Kristovou obětí je prostředníkem a pramenem dobra nezbytným pro spásu světa. Rozšiřuje cestu milosti, která proměňuje lidské duše. Lidské útrapy ve spojení s utrpením Kristovým napomáhají k vítězství sil dobra. Trpící jsou nositeli nadpřirozené síly, tato Boží síla vyvěrá z lidské slabosti. Účastníci Kristova utrpení mají ve svých bolestech podíl na pokladu vykoupení světa. Čím více je člověk ohrožen hříchem a svazují ho provinění světa, tím větší má význam lidského utrpení.

Lidské utrpení má také sloužit k tomu, aby se v lidech probouzela láska k bližnímu jako nezištný dar sebe sama trpícím lidem. Svět bolesti potřebuje svět lásky. Vidí-li člověk utrpení druhého, musí k němu přistoupit a soucítit jako Samaritán z Lukášova evangelia (Lk 10,30–37). Utrpení druhých je pro člověka možností osvědčit se ve víře

v lásce k Bohu a bližnímu. Utrpení nám pomáhá prostřednictvím „samaritánských aktivit“ vytvářet základní mravní hodnoty, jako je lidská solidarita a křesťanská láska k bližnímu, které jsou protikladem různých forem pýchy, nenávisti, násilí, krutosti, pohrdání člověkem, nevšímavosti a netečnosti vůči nemocným a trpícím.

Evangelium je opakem netečnosti k utrpení. Kristova činnost v rámci spásitelného poslání je toho příkladem (Lk 4,18, Iz, 61,1–2). V rámci mesiášského plánu „prokazoval dobrodiní“ (Sk 10,38) a zmírňoval lidské utrpení.

Soud nad člověkem, který přijal bližního v utrpení, anebo ho odmítl, je vyjádřen v Matoušově evangeliu. Pro člověka je důležité, aby měl s bližním soucit a pomohl mu.

Z Kristova spásitelného působení a programu Božího království je utrpení na světě proto, aby vzbuzovalo lásku, bylo impulzem k lásce k bližnímu a aby proměnilo lidskou společnost ve společenství vzájemné lásky. V této lásce nacházíme spásný význam utrpení.

Láska a činy lásky spojené s utrpením nám odhalují na základě všech lidských utrpení vlastní vykupující utrpení Kristovo. Ježíš říká: „...cokoliv jste učinili jednomu z těchto mých nepatrných bratří, mně jste učinili.“

On sám v každém zakouší lásku, on přijímá pomoc poskytovanou v utrpení, on sám je přítomen v trpícím člověku, protože jeho utrpení, které přineslo spásu, bylo navždy otevřeno všemu lidskému strádání. Všichni, kteří trpí, mají účast na „Kristově utrpení“ (1Petr 4,13), aby svým utrpením doplňovali to „co zbývá do míry utrpení Kristových“ (Kol 1,24). Kristus učil člověka i utrpením konat dobro a prokazovat dobrodiní tomu, kdo trpí. Tímto nám odhalil smysl utrpení.

Význam utrpení je nadpřirozený a současně i lidský. Nadpřirozený, protože spočívá v Božím tajemství vykoupění světa, a také plně lidský, protože člověk v něm nachází sebe sama, své člověčenství, důstojnost a poslání.¹⁵⁸

¹⁵⁸ JAN PAVEL II. *Salvifici doloris: apoštolský list Jana Pavla II. O křesťanském smyslu lidského utrpení z 11. února 1984*, s.37-49.

5 Závěr

Ve Starém zákoně je zlo spojováno především s narušením vztahu s Bohem. Od této myšlenky je jen malý krok k pojímání nemoci jako Božího trestu za hřích. Nový pohled přináší, do vnímání možné příčiny nemoci a utrpení ve Starém zákoně, kniha Job.

V Novém zákoně jsou nemoci a postižení člověka vnímány z různých úhlů pohledu. Může to být Boží trest za hřích, zkouška spravedlivého, aby se osvědčil ve víře, anebo se na člověku mají zjevit skutky Boží. Vysvětlení utrpení však pro nás budou vždy zahalena tajemstvím a nedovedeme na ně přijatelně odpovědět.

Bůh však chce pro člověka, aby žil v plnosti fyzického i duševního zdraví, poznal smysl svého žití a obrátil svůj život k Bohu. Poslal proto na zem svého Syna, aby nás vytrhl z moci zla. Ježíš zjevil svou božskou moc a znamení příchodu Božího království na zem pomocí mnoha mocných skutků, zázraků tak, jak je popisují také synoptičtí evangelisté. Různými typy zázraků v těchto evangeliích Ježíš uzdravuje mnoho postižených včetně jedinců s postiženými smysly. Postižení jsou uzdravováni skrze víru v Ježíše a jeho božství. K uzdravení je nutná vnitřní otevřenost a připravenost přijmout Ježíšovo znamení. Pro uzdravování z postižení je příznačné předání uzdravující síly dotykem nebo vkládáním rukou. Ježíšovy zázraky uznávali i jeho protivníci, i když pro ně měli své vysvětlení. Každý Žid mohl poznat prostřednictvím Ježíšova působení, že se v něm naplňují proroctví o slíbeném Mesiáši.

Svémi zázraky Ježíš dokazoval pravdivost svých slov, svou moc a lásku k člověku. Chtěl, aby se jeho radostná zvěst o Božím království šířila do celého světa. Pověřuje apoštoly, dává jim moc konat zázraky, uzdravovat nemoci, křísit mrtvé a vyhánět zlé duchy na důkaz pravdivosti svých slov. Apoštolové prostřednictvím působení Ducha svatého svědčí o Kristu slovem i svým životem, jejich autorita se odvíjí od Ježíšovi autority.

Rozbory textů synoptických evangelií přinášejí informaci o uzdravování jedinců se smyslovým postižením. Jedná se především o uzdravování sluchu a zraku. Použil jsem texty Markova evangelia (Mk 7,31–37;8,22–26;10,46–52), kde je Kristus prostřednictvím zázraků představen jako Boží syn a jeho skutky jsou znamením Božího království. Následuje vybraný text Matoušova evangelia (Mt 9,27–31; 12,22–7; 15,29– 1; 20,29–34; 21,14–16), kde Ježíšovy zázraky jsou důkazem naplnění starozákonních zaslíbení. Zázraky evangelista Matouš posiluje důvěryhodnost Ježíšova učení

a vyzdvihuje uzdravující setkání s Ježíšem. Posledním použitým textem jsou perikopy Lukášova evangelia (Lk7,19–23;18,35–43). Zázraky v jeho evangeliu dokazují, že se naplnily starozákonní předpovědi a Ježíš je zaslíbený Mesiáš. V perikopách je vyzdvíženo Ježíšovo poselství lásky, lásky Boha k člověku.

Poslední část práce se zabývá významem nemoci a uzdravení pro náš duchovní život. Jednotlivé perikopy synoptických evangelií nám přináší zvěst o vyléčení nemocných Ježíšem. Jednotlivé příběhy sledují několik záměrů. Prvním z nich je potvrzení naplnění starozákonních proroctví, dalšími z nich je potvrzení pravdivosti Ježíšova učení, fyzické uzdravení nemocného, obrácení člověka k Bohu a spojení celého jeho budoucího života s Bohem. Každé uzdravení včetně jeho průběhu představuje určitou vnitřní symboliku. Navrácení zraku symbolizuje nejen prozření a navrácení jednoho ze smyslů, ale především prozření duchovní. Uzdravení ze slepoty přináší světlo poznání, odkud přicházím, kam jdu, kterým směrem se mám vydat. Ježíš nám odhaluje vnitřní světlo, které lidské oko nikdy nevidí. Zrak a následování je dar víry. Člověku musí být otevřeny oči, aby poznal, že Ježíš je Mesiáš. Navrácení sluchu je pak symbolem dialogu s Bohem. Jen se zdravým sluchem mohu Bohu naslouchat a odpovídat mu. V křesťanství hraje velkou mluvené slovo a jeho poslech.

Dnešní člověk je zahlcen mnoha podněty. Jednotlivé události následují v hektickém sledu za sebou. Hluk světa nám brání, abychom se ztišili a slyšeli Boží hlas. Jen když mlčím, mohu naslouchat a slyšet. Stávám se vnímavějším a pozornějším. Při ztišení mohu vzývat Boha, rozmlouvat s ním, prosit o uzdravení, volat o pomoc, chválit ho a za vše děkovat. Stejně jako sluch je důležitý pro setkání s Bohem i zrak. Přespříliš zrakových podnětů odvádí pozornost od soustředění se na modlitbu, od rozhovoru s Bohem. Jen ve ztišení můžeme Boha hledat a nalézat, Bohu naslouchat a Boha slyšet a jít za ním ve svém životě.

Seznam literatury

Bible: Písmo svaté Starého a Nového Zákona: Český ekumenický překlad. Praha: Česká katolická charita, 1985.

Katechismus katolické církve. Přeložil Josef KOLÁČEK. Praha: Zvon, české katolické nakladatelství, 1995. ISBN 80-7113-132-6.

Kompendium sociální nauky církve. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-7195-014-1.

Průvodce životem. Lukáš. Praha: Luxpress, 1995.

Život z víry: překlad 2. dílu katolického katechismu pro dospělé (vydala Německá biskupská konference 1995). Vyd. 2. V Českých Budějovicích: Teologická fakulta Jihočeské univerzity, 2005. ISBN 80-7040-809-X.

ALEXANDER, Pat a ALEXANDER, David. *Průvodce Biblií.* Třetí české vydání. Přeložili Rostislav MATULÍK, Jan Amos DUS. Praha: Česká biblická společnost, 2020. ISBN 978-80-7545-097-5.

BATUT, Jean-Pierre. Od přirozenosti ke slávě, milost nemoci. In: *Communio: Mezinárodní katolická revue.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2014, roč.18, č.2, s. 09, 10. ISSN 1211-7668.

BROŽ, Jaroslav. *List Židům.* Praha: Centrum biblických studií, 2015. Český ekumenický komentář k Novému zákonu. ISBN 978-80-87287-73-6.

DUBOVSKÝ, Peter, ed. *Marek.* Trnava: Dobrá kniha, 2013.

DONAHUE, John R. a Daniel J. HARRINGTON. *Evangelium podle Marka.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. Sacra pagina. ISBN 80-7192-915-8.

DOUGLAS, J. D., ed. *Nový biblický slovník.* Třetí vydání. Přeložili Alena ŠVECOVÁ, Hana NEZBEDOVÁ, Bohuslav PROCHÁZKA, Jiří ŠTIFTER, Rostislav MATULÍK. Praha: Návrat domů, [2017]. ISBN 978-80-7255-393-8.

FAUSTI, Silvano. *Nad evangeliem podle Matouše: porozumět Božímu slovu.* Praha: Paulínky, 2009. Nad evangeliem. ISBN 978-80-86949-77-2.

FAUSTI, Silvano. *Nad evangeliem podle Marka: porozumět Božímu slovu.* Praha: Paulínky, 2007. Nad evangeliem. ISBN 978-80-86949-39-0.

FITZMYER, Joseph A. *Co říká Nový zákon o Kristu: otázky a odpovědi.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000. Biblistika. ISBN 80-7192-454-7.

GNILKA, Joachim. *Ježíš Nazaretský – poselství a historie.* Přeložil Miloš VOPLAKAL. Praha: Vyšehrad, 2001. Theologica (Vyšehrad). ISBN 80-7021-534-8.

GNILKA, Joachim. *Das Evangelium nach Markus, II, EKK II/2.* Zürich: Benziger – Neukirchen: Neukirchener, 1989. ISBN 3-545-23107-0.

GRÜN, Anselm. *Za co mě Bůh trestá? nepochopitelná Boží spravedlnost.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. Malý duchovní život. ISBN 80-7195-054-8.

HARRINGTON, Daniel J., ed. *Evangelium podle Matouše.* Sacra Pagina. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003. ISBN 80-7192-423-7.

- HUBER, Georges. *Odstup, satane!* Přeložil Libor HOLÝ. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2012. Orientace. ISBN 978–80–7195–581–8.
- IMBACH, Josef. *Biblické divy a zázraky: nadčasový existenciální význam*. Přeložila Karla KORTEOVÁ. Praha: Vyšehrad, 2017. Teologie (Vyšehrad). ISBN 978–80–7429–803–5.
- JAN PAVEL II. *Salvifici doloris: apoštolský list Jana Pavla II. O křesťanském smyslu lidského utrpení z 11. února 1984*. Praha: Zvon, 1995.
- JOHNSON, Luke Timothy, HARRINGTON, Daniel J., ed. *Evangelium podle Lukáše*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. Sacra pagina. ISBN 80–7192–560–8.
- KERTELGE, Karl. *Markusevangelium*, NEBNT 2. Würzburg: Echter, 1994. ISBN 3–429–01550–2.
- KREMER, Jacob. *Budoucnost zemřelých: biblická naděje na osobní vzkříšení v proměnách času*. Praha: Vyšehrad, 1995. ISBN 80–7021–142–3.
- LIMBECK, Meinrad. *Evangelium sv. Marka*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997. České katolické biblické dílo. ISBN 80–7192–219–6.
- LIMBECK, Meinrad. *Evangelium sv. Matouše*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996. Malý stuttgartský komentář. ISBN 80–7192–146–7.
- LAÍN ENTRALGO, Pedro. *Nemoc a hřích*. Praha: Vyšehrad, 1995. Studium (Vyšehrad). ISBN 80–7021–128–8.
- MACDONALD, William. *Biblický komentář k Novému zákonu*. Přeložili Marie INDRÁKOVÁ, Pavel JARTYM, Michal KRCHŇÁK, Karel OUZKÝ, Monika TEKIELOVÁ, Jan VOPALECKÝ. Brno: ALEF Křesťanské sbory, 2017. ISBN 978–80–906732–1–2.
- MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*. Praha: Centrum biblických studií AVČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2018. Český ekumenický komentář k Novému zákonu. ISBN 978–80–7545–065–4.
- MACKERLE, Adam. *Zdraví v Bibli – Antropologicko-teologický nástin tématu*. In: *Communio: Mezinárodní katolická revue*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2014, roč.18, č.2, s. 51,52. ISSN 1211–7668.
- MACARTHUR, John. *Nový zákon: komentář verš po verši*. Kroměříž: Didasko, c2013. ISBN 978–80–87587–08–9.
- MRÁZEK, Jiří. *Evangelium podle Matouše*. Praha: Centrum biblických studií AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2011. Český ekumenický komentář k Novému zákonu. ISBN 978–80–87287–44–6.
- MÜLLER, Paul–Gerhard. *Evangelium sv. Lukáše*. Přeložil Jaroslav VOKOUN. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998. Malý stuttgartský komentář. ISBN 80–7192–261–7.
- PESCH, Rudolf. *Markusevangelium*, I, HThK II/1. Freiburg – Basel – Wien: Herder, 1989. ISBN 3–451–17336–0.
- PESCHKE, Karl–Heinz. *Křesťanská etika*. Praha: Vyšehrad, 1999. Theologica (Vyšehrad). ISBN 80–7021–331–0.

POKORNÝ, Petr. *Evangelium podle Marka*. Praha: Centrum biblických studií AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2016. Český ekumenický komentář k Novému zákonu. ISBN 978-80-7545-007-4.

PORSCH, Felix. *Evangelium sv. Jana*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998. Malý stuttgartský komentář. ISBN 80-7192-262-5.

PORSCH, Felix. *Mnoho hlasů – jedna víra*. Praha: Zvon, 1993. ISBN 80-7113-077-X.

RYŠKOVÁ, Mireia. *Doba Ježíše Nazaretského: historicko-teologický úvod do Nového zákona*. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1465-6.

RYŠKOVÁ, Mireia. *Pavel z Tarsu a jeho svět*. Praha: Karolinum, 2014. Teologie (Karolinum). ISBN 978-80-246-2333-7.

RYŠKOVÁ, Mireia. *List Koloským*. Praha: Centrum biblických studií AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2018. Český ekumenický komentář k Novému zákonu. ISBN 978-80-7545-078-4.

RYŠKOVÁ, Mireia; SCHRÖTTER, Jaroslav; DEML, Zdeněk; KAŠPÁREK, Karel. *Stručný úvod do Písma sv. SZ*, Praha: Scriptum, 1991

SCHNACKENBURG, Rudolf. *Das Evangelium nach Markus, II, GSL.NT 2/2*. Düsseldorf: Patmos 1970.

SCHMID, Josef. *Das Evangelium nach Markus, RNT 2*. Regensburg: Pustet, 1958

SCHUBERT, Kurt. *Židovské náboženství v proměnách věků: zdroje, teologie, filosofie, mystika*. Vyd. 3., rev. Přeložil Jindřich SLABÝ. Praha: Vyšehrad, 2010. ISBN 978-80-7429-045-9.

SKOBLÍK, Jiří. *Přehled křesťanské etiky*. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-357-1.

ŠPIDLÍK, Tomáš. *Prameny světla: (příručka křesťanské dokonalosti)*. Vyd. 5. (v nakl. Refugium). Olomouc: Refugium Velehrad–Roma, 2012. ISBN 978-80-7412-111-1.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 5. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0225-7.

WASSERZUG-TRAEDER, Gertrud. *Co říká bible o zázracích a znameních*. Praha: Luxpress, [1992]. ISBN 80-7130-026-8.

ZIÓŁKOWSKI, Zenon. *Nejtěžší stránky Bible*. Přeložil Ondřej BASTL. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001. Biblistika. ISBN 80-7192-450-4.

Internetové stránky – odkazy:

BROŽ Jaroslav: Zázraky <http://ktf.cuni.cz/~brozj/> 15.5.2011

Bible na internetu, Česká biblická společnost, <http://www.biblenet.cz>